REZULTATELE INVESTIGAŢIILOR ARHEOLOGICE LA AŞEZAREA CIVILĂ SAHARNA „DEALUL MĂNĂSTIRII” (CAMPANIA 2008)

Ion Niculiţă
Andrei Nicic
Andrei Corobcean

Cercetările la obiectivul arheologic Saharna „Dealul Mănăstirii” în anul 2008 au fost concentrate în partea de nord a aşezării, continuând pe cele din anii precedenţi (fig. 1). Scopul principal a fost de a evidenţia în continuare şanţul nr. 1-1a ce se întinde de la sud-est spre nord-vest paralel sistemului defensiv al cetăţii traco-getice Saharna Mare. Investigaţiile s-au realizat prin intermediul a două secţiuni: nr. 4 şi nr. 5.

Secţiunea nr. 4 are forma rectangulară cu dimensiunile 10×10 m, ocupând o suprafaţă de 100 m². Ea a fost trasată la vest de *secţiunea nr. 3*, cercetată în anul 2007 (Niculiţă et al. 2008, 286, fig. 68).

Situaţia stratigrafică. Investigaţiile arheologice au rămas tradiţionale. Degajarea solului s-a efectuat pe plasturi de sol cu grosimea de 0,20 m. Ca şi în anii precedenţi, observaţiile de ordin stratigrafic demonstrează succesiunea a două nivele de depuneri de sol (fig. 2).

Primul nivel, grosimea căruia nu depăşeşte 0,30 m prezintă nivelul actual de călcare alcătuit din cernoziom granular de culoare neagră, puternic bulversat de lucrările agricole, conţinând rădăcini de vegetaţie, fragmente de ceramică, pietre de dimensiuni mici etc.

Al doilea nivel, cel de jos, având grosimea de până la 1 m, era depus pe un sol galben ce reprezintă stratul steril. Compoziţia lui, care de fapt constituie stratul cultural, e reprezentată, în mare parte, de sol cenuşiu amestecat cu pământ de culoare neagră-brună, care e concentrat cu preponderenţă în partea de nord-est a secţiunii, precum şi de sol galben şi loess.

În procesul cercetărilor arheologice au fost descoperite mai multe complexe, din care, ca şi din stratul cultural, s-a recoltat un bogat şi valoros inventar alcătuit din piese din metal, piatră, os şi lut, cât şi un semnificativ material ceramic.

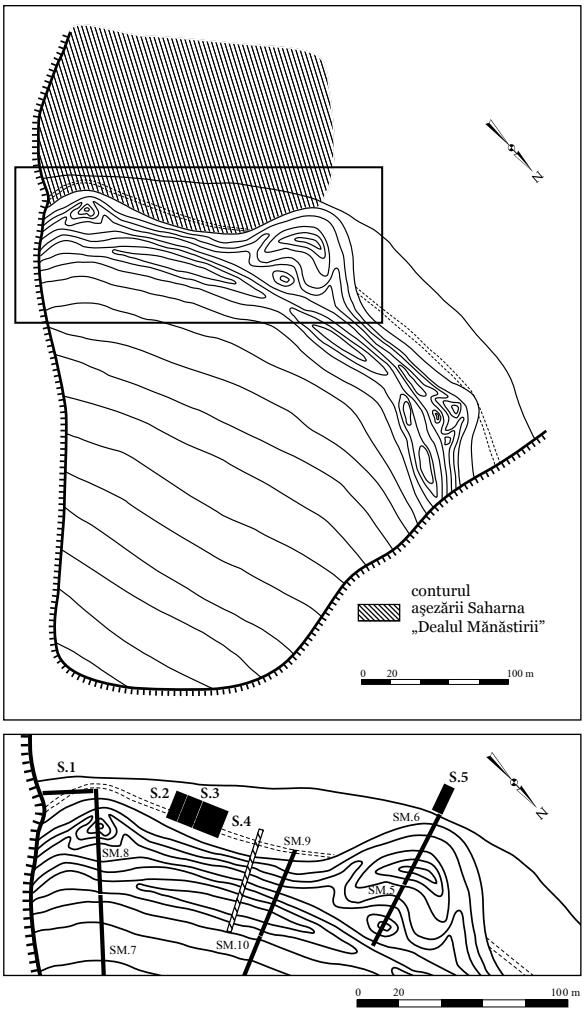

Fig. 1. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Schiţă topografică.

Complexele construite pe nivelul antic de călcare sunt reprezentate prin două vetre.

Complexul 19[1]. Vatra 1 a fost descoperită în caroul nr. 1 din partea de nord-est a *secţiunii nr. 4*, la adâncimea de 40-50 cm de la suprafaţa actuală de călcare. În plan ea are forma ovală cu diametrele de 127×121 cm. Ruinele vetrei actualmente

[1] Numerotarea complexelor este efectuată în continuarea celor descoperite anterior.

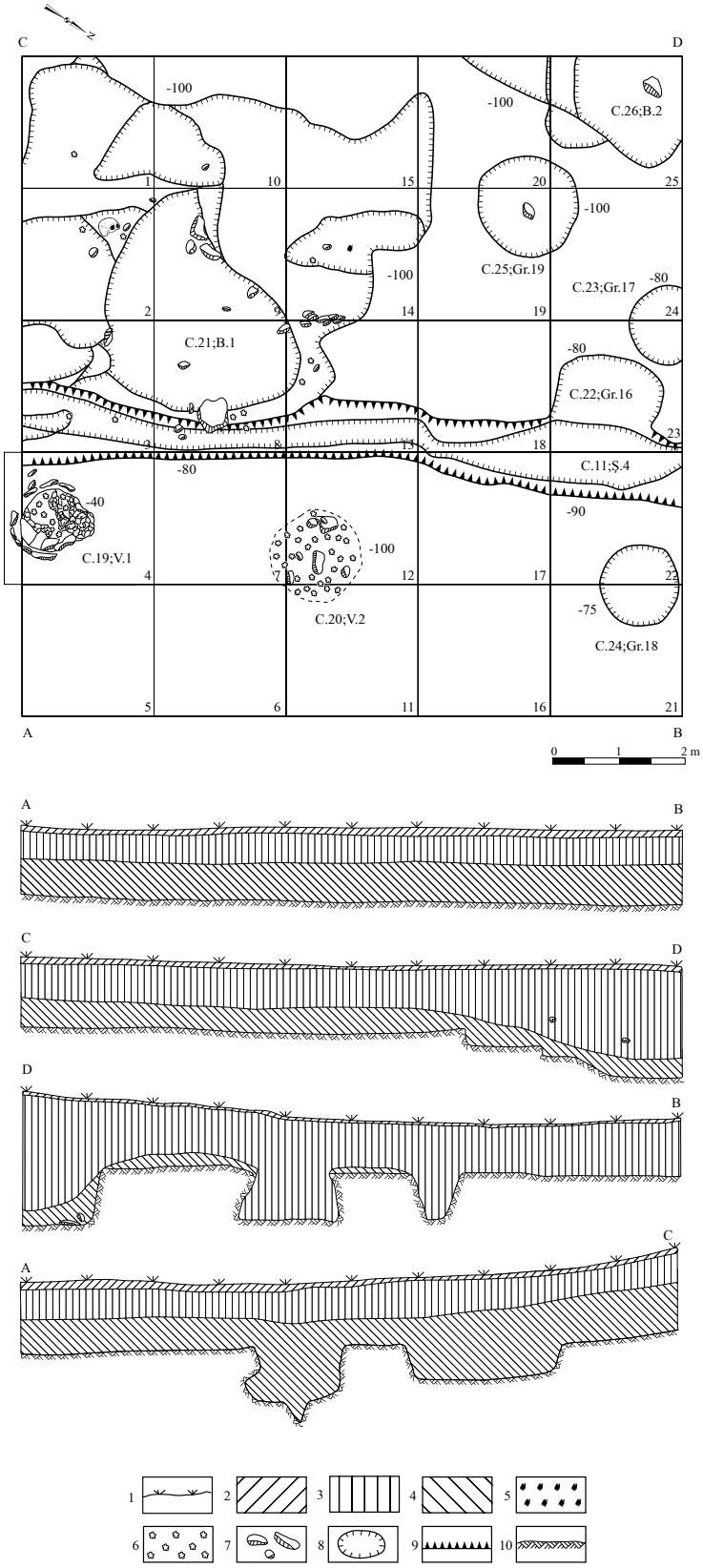

Fig. 2. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Planul şi profilul secţiunii.

prezintă o masă compactă de lut ars, care iniţial a fost acoperită cu o crustă de lut înconjurată de o gardină din bucăţi de pietre, dimensiunile cărora variază între 37×20×7 cm şi 13×5×3 cm. Grosimea vetrei nu depăşeşte 10 cm. Vatra a fost clădită din patru straturi, trei din care prezintă straturi subţiri de pietriş mărunţit, ultimul era compus din fragmente de lut ars, bucăţi de cărbune de lemn şi pietre (fig. 3/1).

În preajma vetrei şi pe ea au fost sesizate mai multe fragmente de ceramică modelate din pastă semifină şi fină.

Din categoria ceramicii semifine se evidenţiază un fragment de vas cu decor incizat în formă de romburi haşurate şi unghiuri înscrise (fig. 3/2), ornament bine cunoscut la această aşezare după piesele descoperite atât în complexe închise, cât şi în stratul cultural (Niculiţă et al. 2008, 270, fig. 52/15, 281, fig. 63/2) pe vasele provenite de la aşezările Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 210, fig. 4/19, 31, 32), Babadag (Jugănaru 2005, 134, fig. 40/4).

Ceramica fină este prezentată de mai multe fragmente de la cupe cu trunchiul globular şi profil S-oidal (fig. 3/5, 6) decorate prin incizare cu linii orizontale în zona joncţiunii gâtului cu trunchiul şi linii verticale (fig. 3/5), sau depuse sub unghi pe umărul vasului (fig. 3/6). Cupe globulare cu profil S-oidal acoperite cu decor incizat sunt deja bine cunoscute la aşezarea Saharna „Dealul Mănăstirii" după recipientele descoperite prin cercetările anterioare (Niculiţă, Nicic 2007, 231, fig. 5/1, 2), dar ele nu lipsesc nici la situl de la Niculiţel-„Cornet" din secolul XI a. Chr. (Jugănaru 2005, 75; 119, fig. 25/8).

Complexul 20. Vatra nr. 2 a fost sesizată în caroul 12 la adâncimea ce varia între 100-105 cm. Marginile de nord şi est intrau parţial în carourile

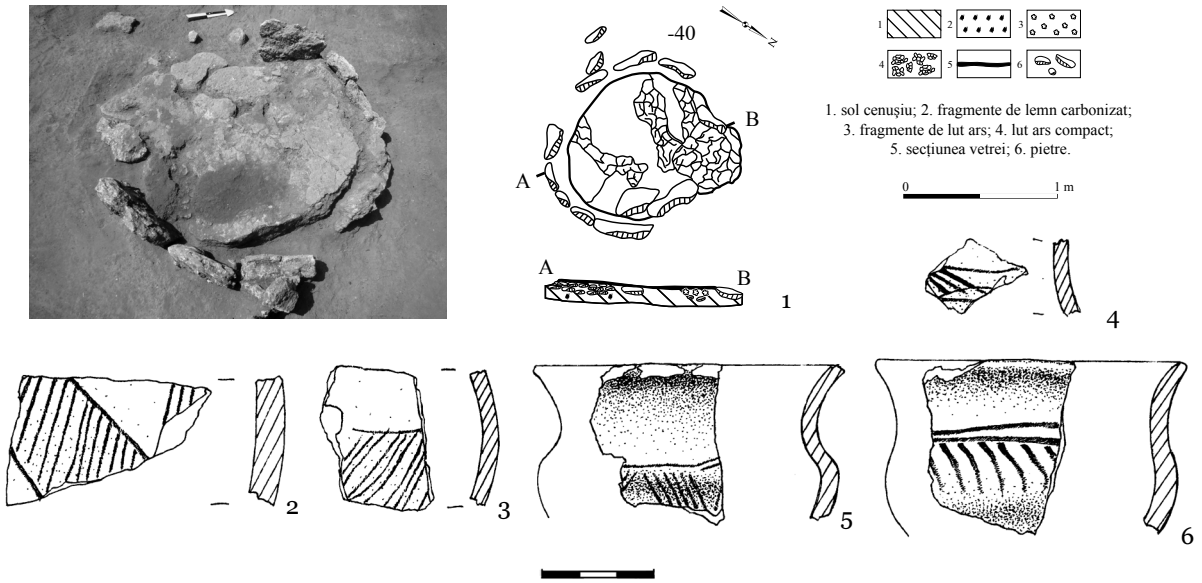

Fig. 3. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. 1 - Vatra nr. 1; 2-6 - material ceramic din preajma vetrei.

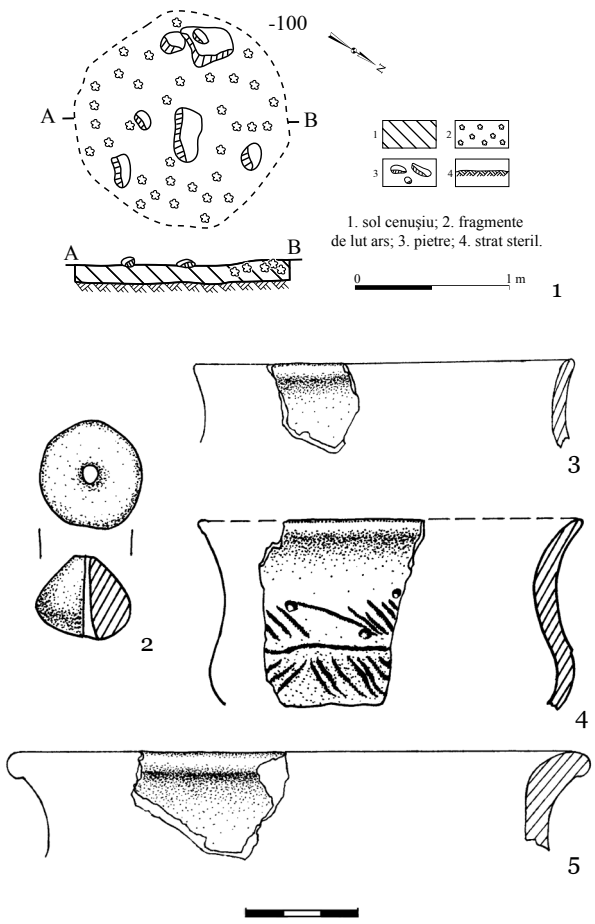

Fig. 4. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. 1 - Vatra nr. 2; 2-5 - material din preajma vetrei.

7 şi 11 (fig. 4/1). Vatra nr. 2 prezintă o pistă compactă de lut ars în formă ovală cu diametrele de 137×125 cm. La construirea vetrei au fost utilizate şi bucăţi de pietre, dimensiunile cărora se încadrau în mărimile de 39×26×7 – 10×7×3 cm. Vatra a fost construită din lut şi pietre amenajate pe un strat de sol cenuşiu gros de 15 cm (fig. 4/1). Pe vatră şi în imediata apropiere au fost depistate: o fusaiolă de formă tronconică (fig. 4/2; cat. nr. 30) şi câteva fragmente de ceramică. Materialul ceramic, deşi nu prea numeros, este alcătuit din vase modelate din pastă semifină şi fină.

Vasele modelate din pastă semifină cu ingrediente din şamotă bine pisată, arse incomplet şi neuniform sunt prezentate de o buză de la un vas cu gâtul bine profilat şi buza răsfrântă în exterior (fig. 4/5). Un exemplar similar a fost sesizat în materialul ceramic din groapa nr. 5 studiată anterior la aşezarea Saharna „Dealul Mănăstirii”, care în baza formelor de vase şi a tipurilor de decor se referă la perioada bronzului recent – epoca timpurie a fierului (Niculiţă et al. 2008, 76; 262, fig. 44/2).

A doua categorie de ceramică este prezentată de fragmente de la cupe cu trunchiul globular şi profilul S-oidal (fig. 4/3, 4). Mai bine s-a păstrat o cupă cu diametrul maxim în partea de jos a trunchiului. Zona de joncţiune a gâtului cu trunchiul este marcată de o linie incizată orizontal, iar pe o parte şi alta a ei sunt incizate linii oblice depuse

sub unghi, unele din ele asociate cu cerculeţe (fig. 4/4). Cupe similare au fost depistate la aşezarea de la Gărvan-„Mlăjitul Florilor" din sec. XI a. Chr. (Jugănaru 2005, 75; 116, fig. 22/1) şi la aşezarea de la Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 217, fig. 8/18) din perioada timpurie a fierului.

Complexul 21. Bordeiul nr. 1.

În partea de sud-est a *secţiunii nr. 4* la adâncimea de 100 cm de la nivelul actual de călcare, pe o suprafaţă de 6,10×5,0 m a fost surprins conturul unei construcţii în formă de patrulater neregulat. Prin degajarea emplectonului s-a stabilit că presupusa construcţie se adâncea în solul galben steril până la 10-60 cm, amintind forma unui bordei. Podeaua, prezentată de solul steril era brăzdată de diferite adâncituri, care din cauza deformării lor nu pot fi identificate ca gropi menajere sau de alt fel (fig. 5). Solul din cavitatea bordeiului prezintă cernoziom urmat de un strat de pământ brun-cenuşiu.

În emplectonul bordeiului au fost descoperite obiecte din piatră şi lut, precum şi un semnificativ material ceramic.

Din obiecte de uz cotidian se evidenţiază:

– Dăltiţă din piatră, o parte a căreia a fost deteriorată încă în perioada utilizării (cat. nr. 35; fig. 5/3).
– Rondelă din piatră sesizată la 135 cm adâncime faţă de nivelul actual de călcare (cat. nr. 34; fig. 5/2).
– Fragment de cute de gresie descoperit la adâncimea de 123 cm de la nivelul actual de călcare (cat. nr. 33; fig. 5/4).
– Două rondele de lut descoperite la adâncimi diferite: una (fig. 5/5) la adâncimea de 180 cm, a doua (fig. 5/6) la adâncimea de 118 cm de la suprafaţa actuală de călcare (cat. nr. 37, 32). Rondelele de lut sunt des întâlnite la aşezările de la Saharna Mică (Niculiţă et al. 2008, 227, fig. 9/12), Saharna „Dealul Mănăstirii" (Niculiţă et al. 2008, 271, fig. 53/6, 7), Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XLVII/1-10) etc.

Materialul recoltat din emplectonul bordeiului este relevant prin diversitatea formelor de vase şi tipurile de decor. Din setul de ceramică pot fi evidenţiate două categorii: vase modelate din pastă semifină şi fină.

Categoria ceramicii semifine e prezentată de mai multe tipuri de vase:

– Vase cu gâtul trompetiform bine profilat (fig. 6/1) şi buza evazată. Exemplare similare au fost sesizate la aşezările din epoca timpurie a fierului de la Dănceni (Никулицэ 1979), Hansca (Никулицэ 1981, 82, рис. 6/1), Bistreţ (Lazar 2005, 139, pl. V/11), datată între secolele XII-X a. Chr. (Lazar 2005, 69) etc.
– Vase cu gâtul arcuit şi buza îngroşată răsfrântă în exterior (Fig. 6/2-5). Pithosuri cu gâtul arcuit în partea de sus sau la mijloc sunt cunoscute după descoperirile de la Kalakača din Vojvodina (Medović 1988, 335, sl. 301/1), Babadag, datată cu sec. VIII-VII a. Chr. (Jugănaru 2005, 130, fig. 36/3, 6) etc.
– Vase cu gâtul profilat (fig. 6/6-10). La unele exemplare este aproape vertical (fig. 6/6), la altele – puţin arcuit cu buza teşită în exterior (fig. 6/7, 8). Piese similare au fost sesizate în aşezările de la Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 209, fig. 3/1, 3), Kalakača (Medović 1988, 188, sl. 170/3) etc.
– Vase fără gât, cu buza uşor arcuită în exterior (fig. 6/9, 10), cunoscute după descoperirile de la Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 220, fig. 10/5), Saharna Mică – construcţia nr. 1 (Niculiţă et al. 2008, 223, fig. 5/6).
– Vase fără gât cu partea superioară uşor înclinată în interior (fig. 7/2). Astfel de exemplare, de regulă, se încadrează în tipul vaselor în formă de sac, larg utilizate în perioada mil. I a. Chr., cunoscute la Jijila-Cetate (Sîrbu et al. 2008, fig. 60/1), Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 217, fig. 8/9) din sec. XI-VIII a. Chr. (Niculiţă et al. 2008, 150), Cartal-Orlovka din sec. IV-III a. Chr. (Vanciugov et al. 1999, 150, 198, fig. 35/6) etc.
– Funduri de vase neevidenţiate (fig. 7/3-5).
– Străchini cu trunchiul tronconic cu buza evidenţiată în interior (fig. 7/6-10). Unele exemplare au buza în partea de sus acoperită cu decor ştanţat în formă de linii oblice (fig. 7/6, 9, 10). Altele au decor de linii ştanţate sub unghi (fig. 7/8). Se întâlnesc străchini, trunchiul tronconic al cărora e decorat cu benzi din linii incizate (fig. 7/7) ca la exemplarele de la Târpeşti (László 1994, 286, fig. 66/5, 7, 10), Cartal-Orlovka (Vanciugov et al. 1999, 196, fig. 33/3), Jijila-Cetate (Sîrbu et al. 2008, fig. 21/5) etc., toate din prima epocă a fierului.
– Străchini cu trunchiul sferoidal (fig. 7/11) similare exemplarelor de la cetatea Butuceni (Niculiţă et al. 2002, 218, fig. 92/3).

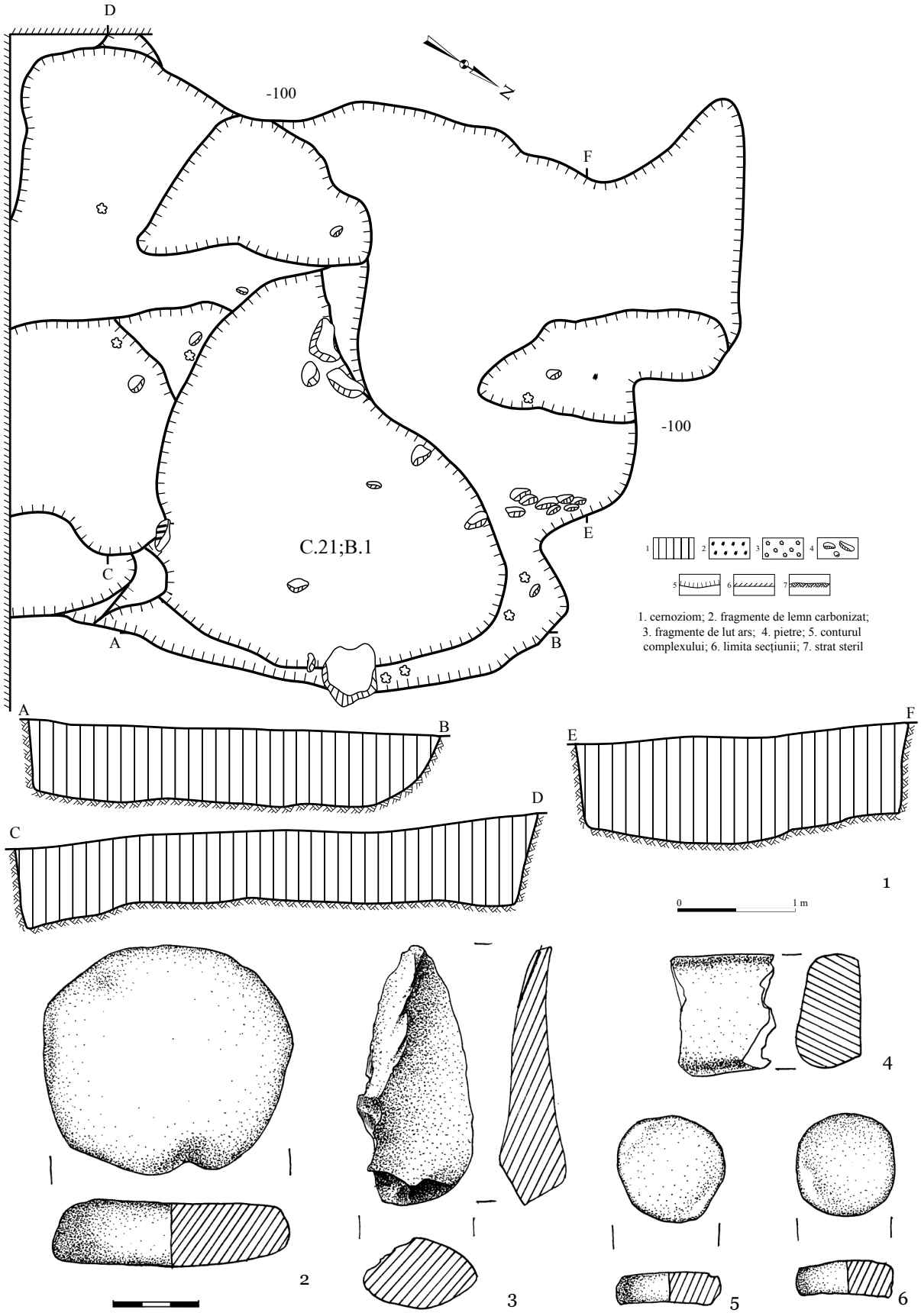

Fig. 5. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Bordeiul nr. 1: 1 - planul şi profilul; 2-6 - inventarul bordeiului nr. 1 (2-4 - piatră; 5-6 - lut).

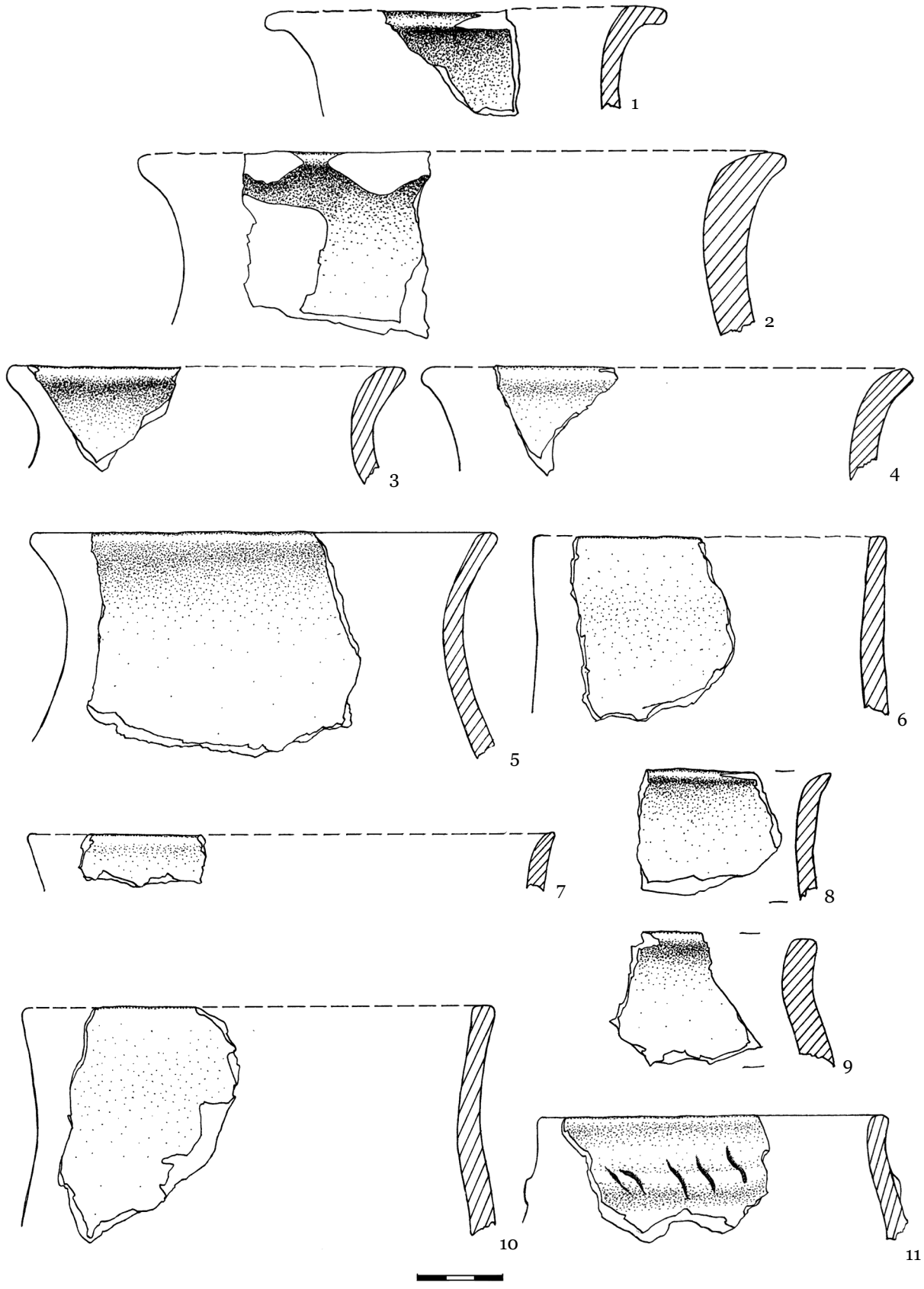

Fig. 6. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Inventarul bordeiului nr. 1.

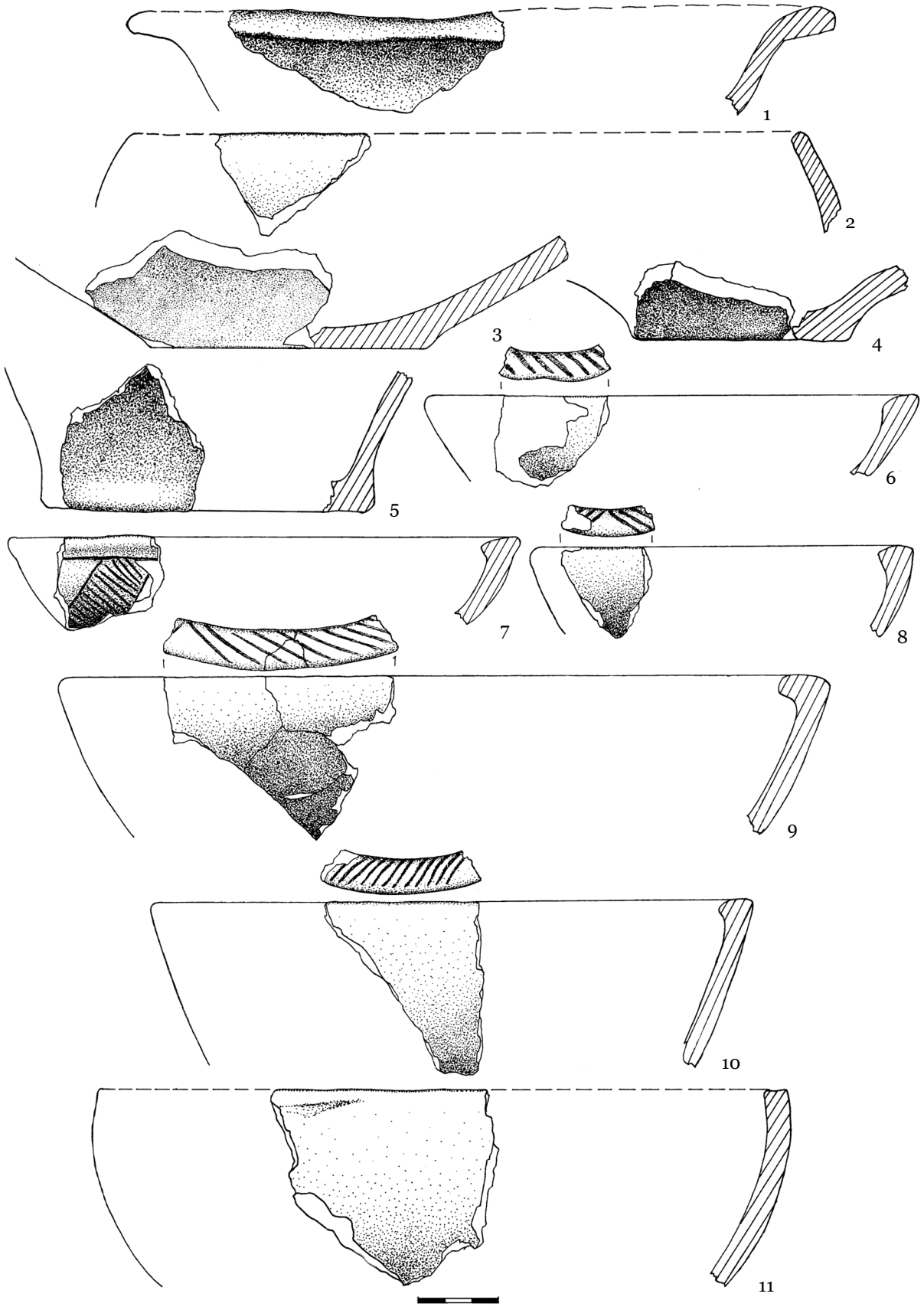

Fig. 7. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Inventarul bordeiului nr. 1.

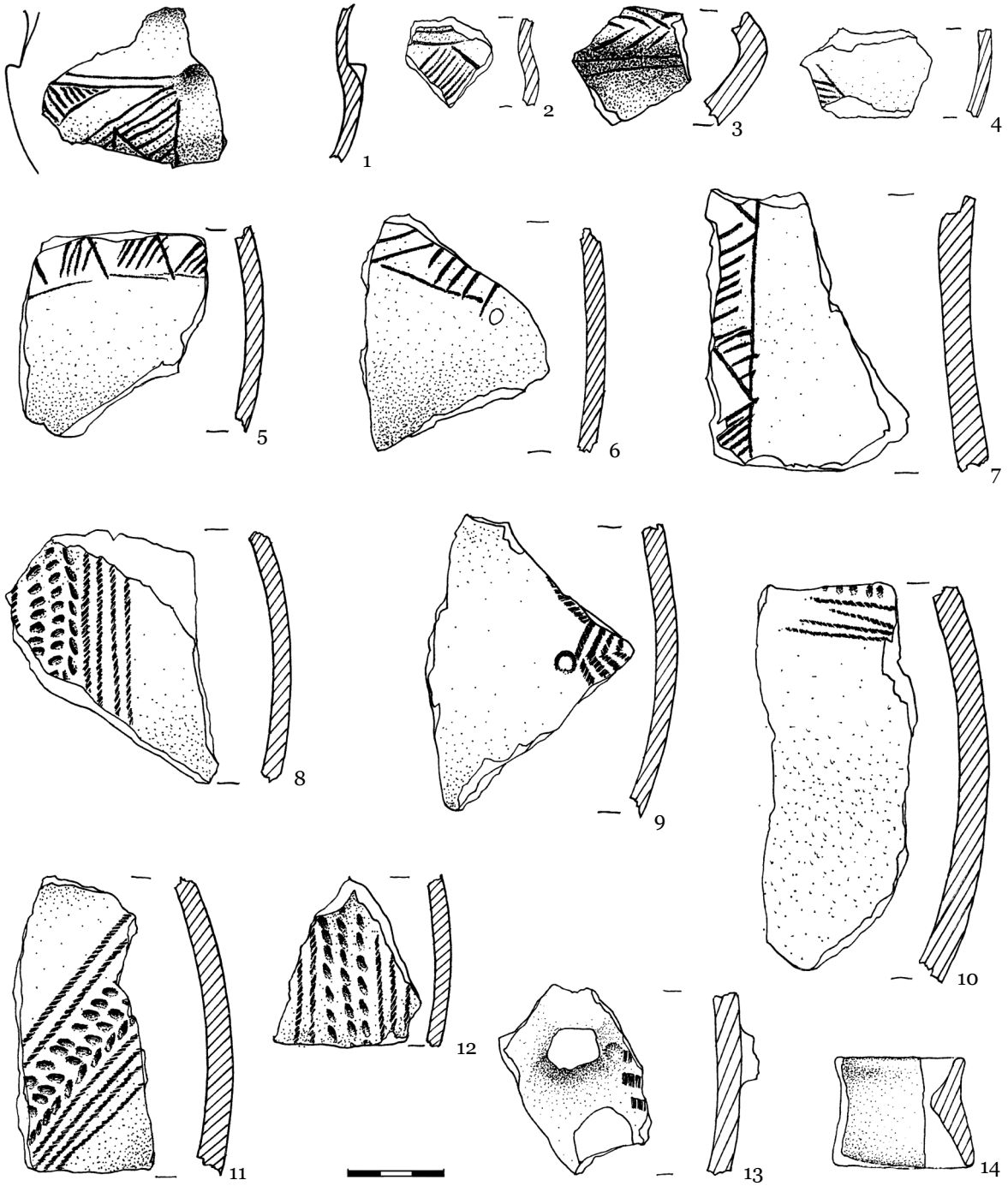

Fig. 8. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Inventarul bordeiului nr. 1.

Între fragmentele de vase descoperite în emplectonul bordeiului nr. 1 se evidenţiază cele de la cupe cu decor incizat în formă de triunghiuri haşurate (fig. 8/1, 2) sau linii incizate depuse sub unghi (fig. 8/3) ori dreptunghiuri haotic haşurate (fig. 8/4-7). Interes prezintă fragmentele de vase ornamentate cu câte trei rânduri din alveole alungite încadrate de linii ştanţate (fig. 8/8, 11, 12), similare celor de la cetatea Butuceni (Niculiţă et al. 2002, 200, fig. 74).

În baza analizei materialului ceramic selectat se poate de stabilit că bordeiul nr. 1 completamente se încadrează în perioada sec. XI - prima jumătate a sec. VIII a. Chr., timpul funcţionării aşezării Saharna „Dealul Mănăstirii" (Niculiţă et al. 2008, 68).

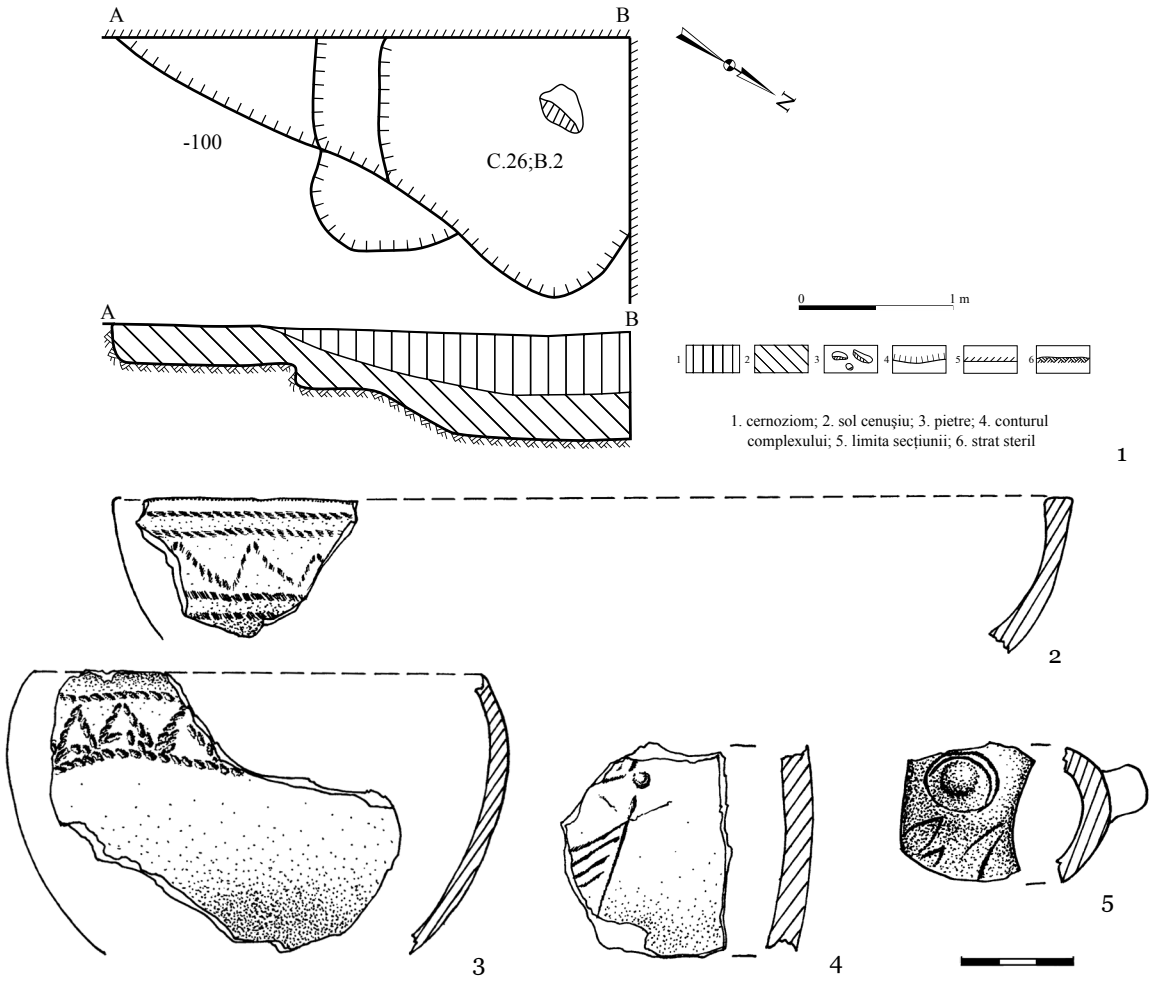

Fig. 9. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Bordeiul nr. 2: 1 - planul şi profilul; 2-5 - inventarul bordeiului nr. 2.

Complexul 26. Bordeiul nr. 2 a fost sesizat în colţul de sud-vest al secţiunii la adâncimea de 100 cm de la nivelul actual de călcare. El avea forma rectangulară, fiind evidenţiat doar colţul de nord-est pe o suprafaţă de 3,3×1,5 cm. Cealaltă parte a bordeiului nr. 2 rămâne în afara secţiunii nr. 4 (fig. 9/1). Adâncimea maximă a bordeiului în pământul galben steril e de 77 cm. În partea de est a cavităţii bordeiului au fost sesizate două trepte succesive, una la adâncimea de 40 cm de la suprafaţa stratului steril, iar a doua – la 64 cm. În partea de nord-est bordeiul a fost prevăzut cu un prag în formă semicirculară, care se înalţă deasupra podelei cu 37 cm. Emplectonul bordeiului prezenta un amestec de cernoziom, sol cenuşiu, sol brun şi bucăţi de pietre. Materialul descoperit în el constituie câteva fragmente de ceramică, două din care pot fi grafic reconstituite. Ca şi în bordeiul nr. 1, ceramica este prezentată de două categorii: semifină şi fină. Din grupa ceramicii semifine fac parte fragmente de la:

– Străchini cu trunchiul tronconic, buza uşor îngroşată în interior. Partea de sus e ornamentată cu decor ştanţat. Decorul prezintă o linie în formă de zigzag încadrată într-un chenar din câte două linii paralele (fig. 9/2). Ştanţul prezintă dreptunghiuri pieziş imprimate, decor întâlnit pe unele fragmente din cetatea de pe promontoriul de la Butuceni (Niculiţă et al. 2002, 198, fig. 72/3), uşor modificat el e bine cunoscut şi după descoperirile de la Babadag (Jugănaru 2005, 111, fig. 17/10), Gărvan-„Mlăjitul Florilor” (Jugănaru 2005, 112, fig. 18/19).
– Străchini cu trunchiul sferoidal. Partea de sus ornamentată cu unghiuri încadrate în chenar din două linii paralele (fig. 9/3), decor întâlnit pe unele fragmente din complexe închise de la aşezarea Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 218, fig. 9/9, 10).

Tot din această categorie de ceramică semifină face parte şi fragmentul de vas ornamentat prin incizare cu romburi haşurate cu câte un cerculeţ în vârful unghiului (fig. 9/4).

Ceramica fină este prezentată de un fragment de toartă cu o proeminenţă cilindrică pe creastă înconjurată de două cerculeţe incizate şi zigzaguri (fig. 9/5). Toarte similare ornamentate cu decor în relief şi incizat au fost sesizate în umplutura valului de sud-est al cetăţii Saharna Mare (Niculiţă et al. 2008, 304, fig. 86/7).

Din cele relatate devine clar că în emplectonul bordeiului nr. 2 s-a descoperit numai ceramică de tipul Cozia-Saharna, ceea ce indică faptul că bordeiul nr. 2 a funcţionat aproximativ în perioada sec. XI - prima jumătate a sec. VIII a. Chr. (Niculiţă et al. 2008, 68).

Complexul 3. Şanţul nr. 2. Prin intermediul *secţiunii nr. 4* a fost continuată cercetarea şanţului nr. 2 descoperit prin cercetările precedente (Niculiţă et al. 2008, 87, fig. 68). Şanţul a fost surprins la adâncimea de 80-90 cm de la nivelul actual de călcare, transferând secţiunea nr. 4 de la est la vest pe o distanţă de 10 m. Dimensiunile şanţului sunt diferite (Niculiţă et al. 2008, 87), însă în această zonă ele variază de la 50 la 120 cm adâncime, având lăţimea gurii între 50-120 cm, iar lăţimea fundului între 20-110 cm. În secţiune şanţul are forma trapezoidală, în unele segmente, în partea de est, în formă de pâlnie. Solul degajat prezintă un amestec din sol negru, cenuşiu şi galben argilos (fig. 10).

În emplectonul şanţului a fost descoperit material alcătuit din fragmente de la diverse tipuri de vase, care în majoritatea lor se încadrează în trei categorii de ceramică: rudimentară, semifină şi fină.

Din categoria ceramicii rudimentare fac parte:

– Vase fără gât cu buza răsfrântă în afară. De regulă, exemplarele acestui tip sunt ornamentate cu decor în relief în formă de brâu alveolar, care orizontal înconjoară vasul în zona diametrului maxim al trunchiului (fig. 10/10), ca la piesele descoperite la aşezarea Kalakača (Medović 1988, 82, sl. 66/7) sau cu brâie alveolare cu capetele libere (fig. 10/4), decor frecvent întâlnit pe exemplarele de la aşezările din prima perioadă a epocii fierului Neporotovo (Крушельницька 1998, 40, рис. 18/5; 113, рис. 68/2), Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XXVI/3) etc.
– Vase în formă de clopot cu partea de sus ornamentată cu brâu alveolar (fig. 10/3). Acest tip de vas a fost utilizat pe parcursul mil. I a. Chr. (Никулицэ 1987, 44, рис. 2/29-34). În această categorie se încadrează şi fragmentul de vas ornamentat cu decor ştanţat din linii depuse în formă de zig-zag, vârful cărora se încununa cu câte un cerc imprimat (fig. 10/9). Vase cu decor similar sunt cunoscute după materialele descoperite la Butuceni (Niculiţă et al. 2002, 196, fig. 70/1, 2), Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 24, fig. 11/5), Pocreaca-Cetăţuie (Iconomu 1996, 44, fig. 11/1, 4) etc. din perioada hallstattului timpuriu.

În categoria ceramicii semifine se încadrează fragmentul ce permite reconstruirea grafică a piesei întregibile.

– Strachină cu trunchiul tronconic, buza tăiată orizontal, uşor îngroşată în interior. Partea superioară a străchinii e ornamentată prin ştanţare cu decor în formă de zig-zag din trei linii paralele depuse sub unghi cu câte un cerculeţ imprimat pe vârf (fig. 10/2). Exemplare similare după formă şi ornament au fost depistate la aşezările din perioada hallstattului timpuriu, Horodişte (Кашуба 2000, 305, рис. XX/10), Solonceni-Hlinaja (Кашуба 2000, 423, рис. LXXXVII/3), Cozia (László 1972, 218, fig. 10/1).

Categoria ceramicii fine din emplectonul şanţului e prezentată prin fragmente de la:

– Vase cu gâtul profilat şi buza răsfrântă în exterior. De regulă piesele acestui tip de vas sunt ornamentate cu decor incizat în formă de zigzag (fig. 10/5, 6).
– Cupe cu trunchiul globular, ornamentate cu decor în relief în formă de suport aplatizat, asociat cu linii depuse sub unghi şi încadrate în chenar din linii orizontale cu cerculeţe incizate deasupra (fig. 10/7). Cupe ornamentate cu unghiuri contrapuse au mai fost descoperite în groapa nr. 1 din această aşezare (Niculiţă, Nicic 2007, 240, fig. 11/1), precum şi la alte monumente cum ar fi Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 215, fig. 7/5), Jijila-„Cetăţuie" (Sîrbu et al. 2008, fig. 26/2) etc. Astfel, materialele descoperite în umplutura şanţului, ca şi cele sesizate prin cercetările anterioare, completamente se încadrează în cultura Cozia-Saharna din sec. XI - prima jumătate a sec. VIII a. Chr. (Niculiţă et al. 2008, 68, 87-88).

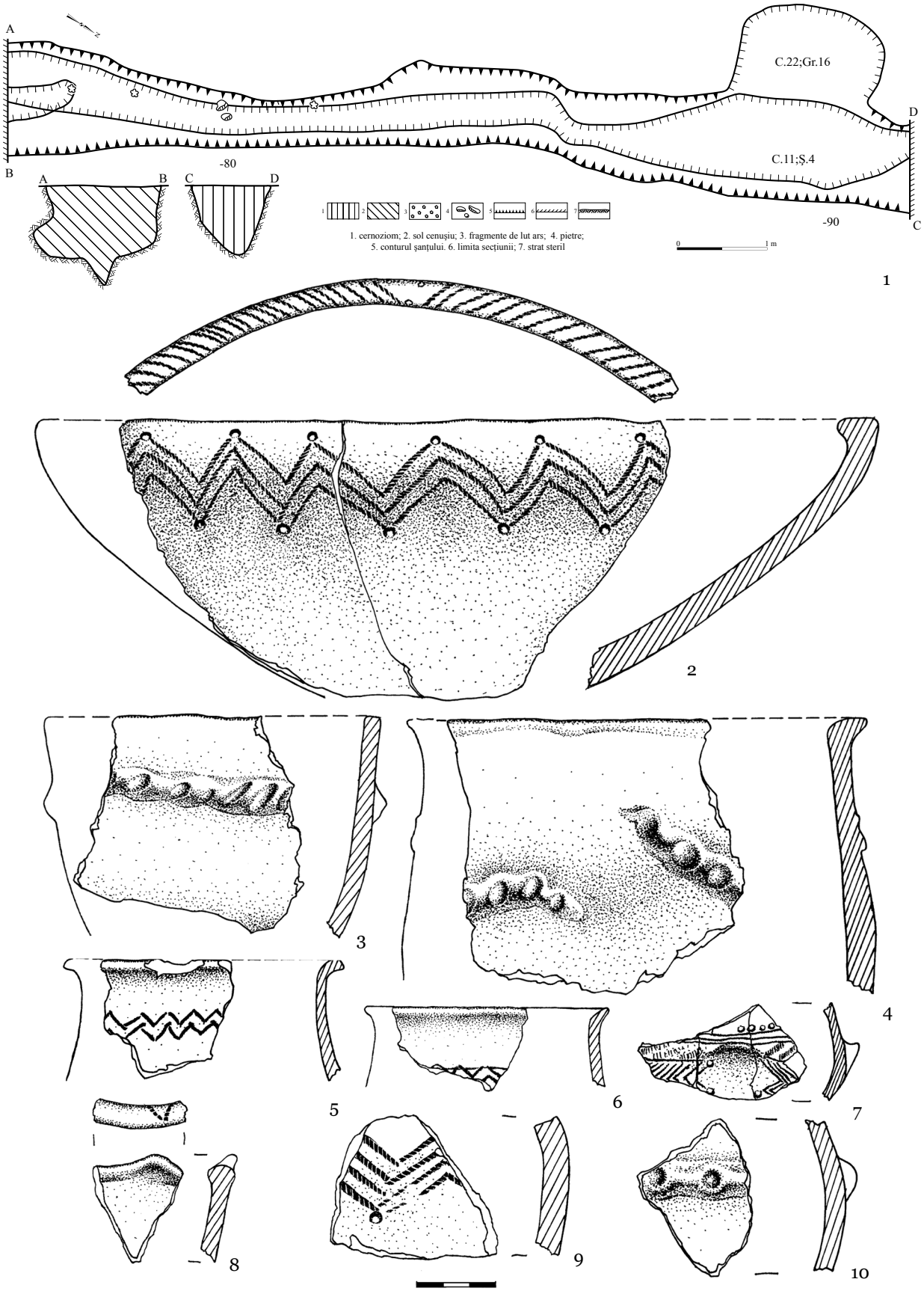

Fig. 10. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Şanţul nr. 2: 1 - planul şi profilul; 2-10 - inventarul şanţului nr. 2.

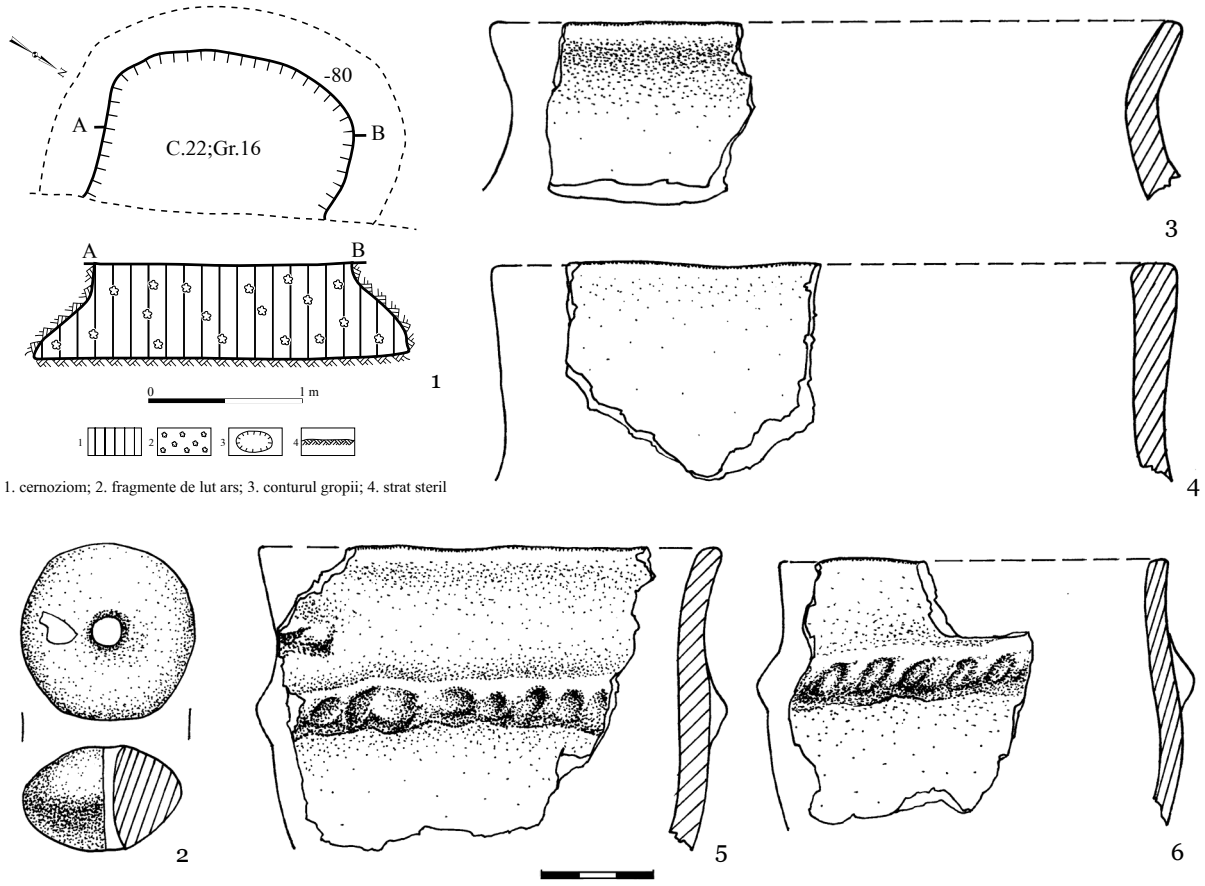

Fig. 11. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Groapa nr. 16: 1 - planul şi profilul; 2-6 - inventarul gropii nr. 16.

Complexul 22. Groapa nr. 16. În partea de sud-vest a secţiunii nr. 4, în caroul 8 la adâncimea de 80 cm de la nivelul actual de călcare a fost descoperită o pată ovală în plan, care în partea de nord-est a fost întretăiată de şanţul nr. 2. În urma degajării emplectonului, s-a dovedit a fi o groapă, numerotată cu nr. 16, care avea forma de clopot şi se adâncea în solul galben steril până la 60 cm (fig. 11/1). Emplectonul gropii prezenta cernoziom în amestec cu bucăţi de lut ars şi fragmente de ceramică. Din inventarul evidenţiat în emplecton, interes prezintă o fusaiolă de lut în formă de sferă (cat. nr. 36; fig. 11/2), precum şi un modest material ceramic, din care e necesar de remarcat:

– Vase cu gâtul scund arcuit şi buza răsfrântă în afară (fig. 11/3);
– Vase cu gâtul cilindric şi trunchiul globular (fig. 11/4);
– Vase fără gât cu trunchiul în formă de borcan. De regulă, unele exemplare din acest tip de vase sunt ornamentate cu decor în relief în formă de brâu alveolar amplasat la distanţa de 3-4 cm de la buză (fig. 11/5, 6).

Complexul 23. Groapa nr. 17 a fost descoperită la adâncimea de 80 cm de la nivelul actual de călcare. Partea de vest rămâne în afara secţiunii nr. 4, cea interioară întretaie carourile 8 şi 9. Groapa în formă de clopot avea diametrul gurii de 120 cm, iar al fundului de 150 cm, adâncindu-se în sol până la 60 cm (fig. 12/1). Emplectonul gropii prezintă sol cenuşiu în amestec cu fragmente de ceramică, oase, pietre. Fragmentele de vase din umplutura gropii completamente se încadrează în cele trei categorii de ceramică caracteristice pentru această aşezare: rudimentară, semifină şi fină.

Din prima categorie fac parte fragmentele de vase modelate din pastă prost pregătită cu ingrediente de ceramică măşcat pisată. Din ele, se evidenţiază:

– Vase cu gâtul profilat, buza evazată în exterior, iar trunchiul în formă de borcan are pereţii rotunjiţi. De regulă, acest tip de vas are, în zona de joncţiune a umărului cu gâtul, câte un brâu alveolar cu sau fără alveole (fig. 13/1, 2). Exemplare similare au fost evidenţiate în sortimentul ceramic din construcţia nr. 1, care a

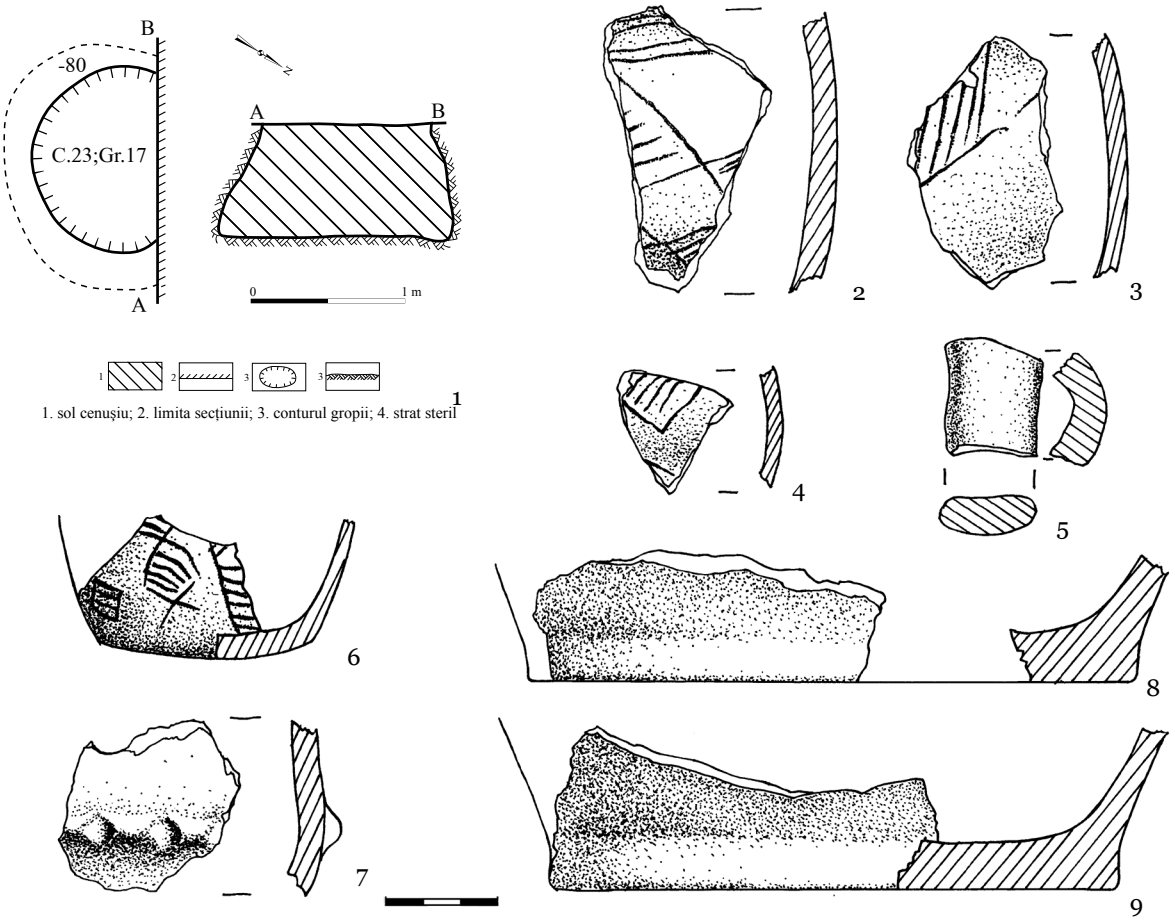

Fig. 12. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Groapa nr. 17: 1 - planul şi profilul; 2-9 - inventarul gropii nr. 17.

funcţionat în sec. XI-X a. Chr., de la Saharna Mică (Niculiţă et al. 2008, 18, 223, fig. 5/4), Jijila-„Cetăţuie” (Sîrbu et al. 2008, fig. 37/3; fig. 45/2), Glinjeni (Гольцева, Кашуба, 1995, табл. LIV/2, 4) etc.

Ceramica semifină este prezentată prin mai multe tipuri de vase, din care cele mai reprezentative sunt fragmentele de la:

– Vase ornamentate cu decor incizat în formă de romburi haşurate (fig. 12/2, 3, 6), cunoscute după descoperirile de la Saharna Mare (Niculiţă et al. 2007, 47, fig. 47/1), Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 210, fig. 4/19; 218, fig. 9/13), Neporotovo (Крушельницька 1998, 56, рис. 27/2) etc.
– Străchini cu trunchiul sferoidal şi buza aplecată în interior (fig. 13/10), similare pieselor bine cunoscute la aşezarea de la Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 228, fig. 17/10).
– Funduri de vase cu marginea bine evidenţiată (fig. 12/8, 9).

Categoria ceramicii fine este prezentată de mai multe tipuri de cupe, din care cele mai semnificative sunt:

– Cupe cu gâtul bine profilat şi buza răsfrântă în exterior. Unele exemplare sunt ornamentate, în zona joncţiunii gâtului cu trunchiul, cu decor incizat în formă de linii oblice, vârful cărora se încunună cu câte un cerculeţ şi chenare din linii oblice depuse sub unghi şi încadrate în linii orizontale din dreptunghiuri oblic incizate (fig. 13/5, 6).
– Cupe cu gâtul cilindric şi trunchiul rotunjit ce formează un întreg cu fundul în formă de umbo (fig. 13/7).
– Cupe cu trunchiul globular ornamentat cu cerculeţe, linii orizontale şi cu câte un şir de linii depuse sub unghi (fig. 13/8), cunoscute şi la aşezarea Niculiţel-„Cornet” din Dobrogea (Jugănaru 2005, 119, fig. 25/7). Materiale similare au fost deja descoperite la Saharna „Dealul Mănăstirii” prin cercetările anterioare (Niculiţă et al. 2008, 279, fig. 61/6).

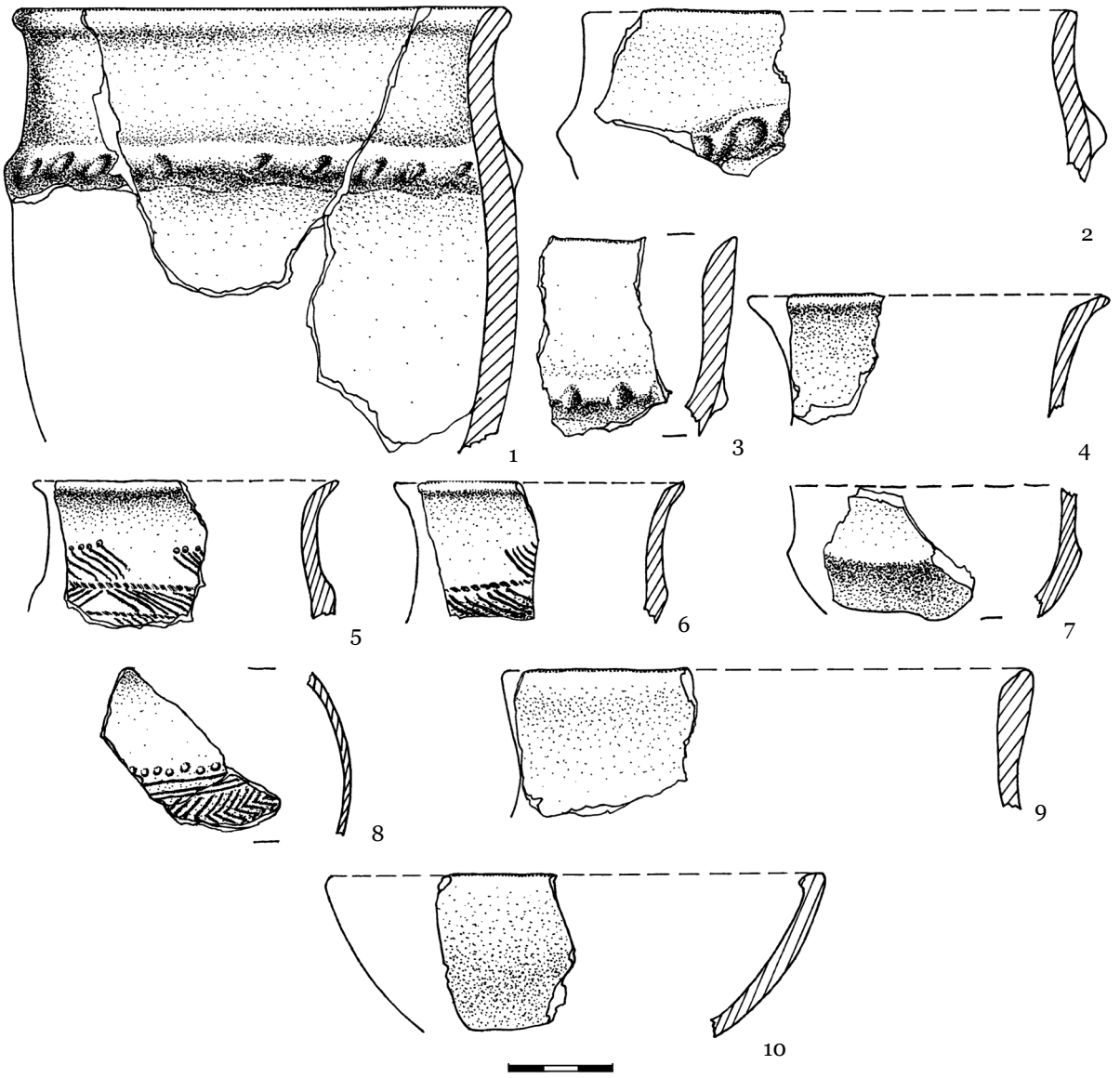

Fig. 13. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Inventarul gropii nr. 17.

Complexul 24. Groapa nr. 18 a fost surprinsă în partea de vest a secţiunii nr. 4, la intersectarea carourilor 6 şi 7, la adâncimea de 75 cm de la nivelul actual de călcare. Groapa are formă ovală în plan cu diametrele gurii de 140×100 cm, şi formă de clopot în secţiune cu diametrul fundului de 100 cm, adâncindu-se în solul galben steril până la 97 cm (fig. 14/1). Solul excavat din groapa nr. 18 prezenta cernoziom în amestec cu bucăţi de cărbune, oase şi fragmente de ceramică. Materialul ceramic este prezentat de fragmente de vase din aceleaşi categorii de ceramică: rudimentară, semifină şi fină.

Ceramica grosieră este prezentată de fragmente de:

– Vase cu gâtul profilat şi marginea răsfrântă în afară. Zona de joncţiune a trunchiului cu gâtul este marcată de un brâu alveolar depus orizontal cu alveole oblic rotunjite (fig. 14/3, 11) similare celor din groapa nr. 18 şi larg răspândite în perioada hallstattiană timpurie.
– Funduri evidenţiate (fig. 14/14), cunoscute deja la această aşezare prin cercetările efectuate anterior.

Categoria ceramicii semifine o alcătuiesc fragmentele de la:

– Vase cu gâtul trompetiform (fig. 14/8, 9). Unele exemplare au buza crestată oblic, iar gâtul, în zona joncţiunii cu trunchiul, este marcat de decor ştanţat din linii scurte depuse oblic (fig. 14/9). La alte piese este ornamentat numai gâtul cu linii ştanţate orizontal şi oblic (fig. 14/8).

– Vase cu gâtul arcuit (fig. 14/10, 12) bine cunoscute la aşezarea Saharna „Dealul Mănăstirii” (Niculiţă et al. 2008, 63, 272, fig. 54/1-4), dar atestate şi la Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XXIX), Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 210, fig. 4/1), Neporotovo (Крушельницька 1998, 18, рис. 5/3) etc.
– Vase cu decor ştanţat din linii depuse sub unghi (fig. 14/4).

Ceramica fină este prezentată prin fragmente de:
– Vase cu decor ştanţat constituit din şiruri de linii paralele, în care sunt încadrate cerculeţe cu tangente (fig. 14/7), ornament larg răspândit în cultura Cozia-Saharna, documentate prin descoperirile de la Saharna Mare (Niculiţă et al. 2008, 46, fig. 18/6), Jijila-„Cetăţuie” (Sîrbu et al. 2008, fig. 35/5, 6), Babadag (Jugănaru 2005, 126, fig. 32/1), Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XXXIX/3) etc.
– Cupe cu trunchiul în formă de clopot (fig. 14/5), buza evazată şi fundul rotunjit. Fragmentul descoperit este grafic întregibil. Întreaga piesă e acoperită cu decor în formă de benzi alcătuite din romburi haşurate şi linii oblice depuse sub unghi. Piese, aproape similare după formă, la fel cu trunchiul acoperit cu decor incizat în formă de benzi din romburi haşurate sunt cunoscute după descoperirile de la necropola Ţiglău (Кашуба 2000, 382-383, рис. LVII/28; рис. LVIII/19).
– Cupe cu gâtul cilindric, trunchiul bombat şi fundul rotunjit. Exemplarul descoperit este ornamentat, în zona joncţiunii gâtului cu trunchiul, cu linii din dreptunghiuri ştanţate, urmate de caneluri oblice depuse pe umărul trunchiului (fig. 14/6).

Tipurile de vase din toate categoriile de ceramică descoperite în emplectonul gropii nr. 18 au largi analogii în sortimentul ceramic al perioadei hallstattiene timpurii şi completamente se încadrează în cultura Cozia-Saharna.

Complexul 25. Groapa nr. 19 a fost sesizată la adâncimea de 100 cm de la suprafaţa actuală de călcare. Ea întretăia carourile 4 şi 5; 9 şi 10. Groapa are în plan forma ovală cu diametrele gurii 150×160 cm, iar în secţiune este tronconică, cu diametrul fundului de 145 cm (fig. 14/2). Solul extras din groapă prezintă un amestec de cernoziom cu bucăţi de oase şi fragmente neînsemnate de ceramică. Din emplectonul gropii, interes prezintă un fragment de toartă, care a fost modelată din pastă bine prelucrată, cu suprafaţa netedă. În exterior, de-a lungul torţii sunt incizate cinci linii paralele (fig. 14/15).

În stratul cultural au fost sesizate un şir de obiecte confecţionate din metal, os, piatră şi lut.

Din categoria pieselor din metal, face parte o plăcuţă cu un capăt îndoit prevăzut cu un orificiu pentru nituire (cat. nr. 26; fig. 15/1).

Piesele prelucrate din os sunt prezentate de un astragal (cat. nr. 31; fig. 15/2).

Din categoria pieselor din piatră se evidenţiază o rondelă cu orificiu la mijloc (cat. nr. 28; fig. 15/3) şi un fragment de lamă de cremene prelucrat (fig. 15/7).

Obiectele din lut sunt reprezentate de o fusaiolă bitronconică (cat. nr. 39; fig. 15/4), un fragment provenit de la un burlui (cat. nr. 25; fig. 15/5) şi un fragment de creuzet (cat. nr. 27; fig. 15/6). Creuzete similare au mai fost întâlnite în timpul cercetărilor şanţului din aşezarea „Dealul Mănăstirii” (Niculiţă et al. 2008, 269, fig. 51/8), la Saharna Mare (Кашуба 2000, 316, рис. XXV, 30), Solonceni-Hlinaja (Кашуба 2000, 316, рис. XXV, 31) etc.

Materialul ceramic recoltat, ca urmare a cercetărilor în stratul cultural al secţiunii nr. 4, este destul de considerabil la număr şi destul de diferit după categorii şi tipuri. Din categoria vaselor se evidenţiază:

– Vase trompetiforme cu buza lată evazată în exterior şi trunchiul rotunjit. Buza în partea de sus e ornamentată cu decor ştanţat alcătuit din linii oblice puse sub unghi (fig. 16). Exemplare similare după formă, dar cu decor incizat, au fost descoperite în groapa nr. 1 din aşezarea Saharna-Ţiglău (Niculiţă, Nicic 2008, 223, fig. 13/3a,b,c) şi la Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XXXV/1).
– Vase cu gâtul cilindric şi buza răsfrântă în exterior (fig. 17/1-3).
– Vase cu gâtul arcuit (fig. 17/4-5).
– Vase cu gâtul arcuit şi buza rotunjită în exterior (fig. 17/6-7). Astfel de exemplare au fost sesizate la aşezările Saharna Mică (Niculiţă et al. 2008, 246, fig. 28/8), Saharna Mare (Niculiţă et al. 2008, 306, fig. 88/2), Glinjeni (Гольцева, Кашуба 1995, табл. XXXIV/1), Jijila-„Cetăţuie” (Sîrbu et al. 2008, fig. 39/1) etc.

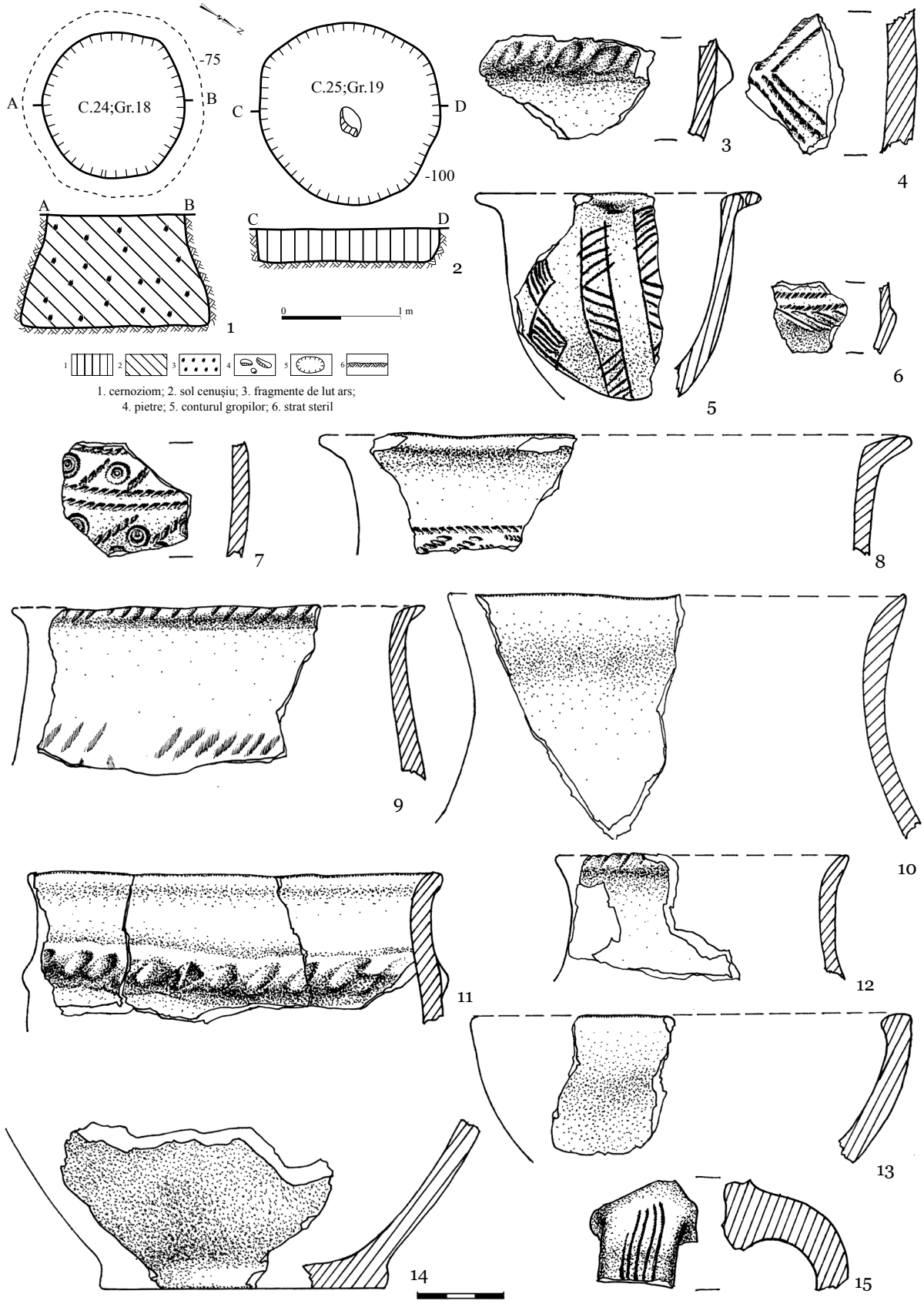

Fig. 14. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. 1 - Planul şi profilul gropii nr. 18; 2 - planul şi profilul gropii nr. 19. 3-14 - inventarul gropii nr. 18; 15 - inventarul gropii nr. 19.

– Vase cu gâtul scund şi buza îngroşată înclinată în exterior (fig. 17/8-13; fig. 18/1, 2) – exemplare frecvent întâlnite la monumentele din prima epocă a fierului.
– Vase cu gâtul înalt, cilindric şi buza rotunjită în exterior (fig. 17/14-16).
– Vase cu profilul S-oidal (fig. 17/17, 18) larg cunoscute la monumentele hallstattiene timpurii de la Jijila-„Cetăţuie” (Sîrbu et al. 2008, fig. 37/2), Glinjeni (Гольцева, Кашуба, 1995, табл. XX/3), Butuceni (Niculiţă et al. 2002, 203, fig. 97/1) etc.
– Vase cu gâtul uşor profilat şi buza teşită în interior (fig. 18/3-8).
– Vase fără gât cu trunchiul în formă de sac (fig. 18/10, 11, 15). Acest tip de vas se practica pe un diapazon cronologic destul de vast din mileniul I a. Chr.

Un interes deosebit prezintă fragmentele de străchini descoperite în stratul cultural. Din ele se evidenţiază:
– Străchini cu trunchiul tronconic şi buza uşor înclinată în interior (fig. 19/1-8). Unele exemplare au buza şi partea de sus ornamentată cu decor în relief în formă de suporturi aplatizate în asociere cu ornament ştanţat din linii oblice depuse pe buză şi sub ea (fig. 19/1-4). Acest tip de străchini este caracteristic pentru perioada timpurie a fierului.
– Străchini cu trunchiul tronconic şi buza îngroşată din ambele părţi (fig. 19/9; fig. 20/1-5, 7). Se întâlnesc piese cu decor ştanţat în formă de linii oblice depuse sub unghi (fig. 20/1, 2) sau simplu trasate pe buză (fig. 20/3, 5).
– Străchini cu trunchiul sferoidal (fig. 20/6). Acest tip la fel este frecvent întâlnit la monumentele din prima jumătate a mil. I a. Chr.
– Străchini cu partea de sus uşor înclinată în interior (fig. 21/1-6).

Ceramica fină este prezentată de un număr considerabil de fragmente de la diverse tipuri de cupe.
– Cupe cu gâtul cilindric, trunchiul robust cu diametrul maxim în partea de jos. Astfel de cupe sunt ornamentate prin incizare cu decor în formă de zig-zag, triunghiuri haşurate sau linii depuse sub unghi (fig. 21/7).
– Cupe cu trunchiul S-oidal rotunjit şi diametrul maxim la mijloc (fig. 21/8-10) sau în partea de jos (fig. 21/11). Exemplarele acestui tip, de regulă, sunt ornamentate cu triunghiuri sau dreptunghiuri haşurate (fig. 21/8-9). Alte piese sunt acoperite cu decor din cerculeţe cu tangente (fig. 21/11). Se întâlnesc exemplare cu decor ştanţat în formă de zigzag cu câte un cerculeţ pe vârful unghiurilor înramate de un chenar din câte trei linii orizontale (fig. 21/10).
– Cupe cu trunchiul globular ornamentate cu decor incizat din linii depuse sub unghi asociate de cerculeţe (fig. 22/2).
– Cupe cu ornament ştanţat în formă de linii oblice pe trunchi (fig. 22/5).
– Cupe cu decor în formă de unghiuri paralele depuse în zona diametrului maxim al trunchiului (fig. 24/4, 9, 15, 17).
– Cupe ornamentate cu decor incizat în formă de dreptunghiuri haşurate (fig. 22/8, 13, 14) etc.

În stratul cultural, în materialul ceramic predomină fragmente, forma iniţială a vasului căruia aparţineau nu poate fi stabilită. În schimb, ele prezintă interes prin motivul şi tehnica de redare a decorului.

În acest context, e necesar de menţionat fragmentele de vase cu decor incizat (fig. 23). Din ele se evidenţiază fragmentele de la vase cu decor în formă de triunghiuri, romburi, dreptunghiuri haşurate (fig. 23/1-5, 7, 8, 10-12, 14, 15, 19, 23), zigzaguri şi benzi înscrise (fig. 23/3, 5, 6), ornament caracteristic pentru faza finală a culturii Cozia-Saharna – cultura Basarabi-Şoldăneşti. Impresionante sunt fragmentele ornamentate prin ştanţare redată prin ştanţă în formă de şiruri din pătrate imprimate, în formă de linii orizontale sau depuse sub unghi cu un cerculeţ pe vârf (fig. 24/2), sau în formă de „X” (fig. 24/10).

În materialul ceramic din strat, un loc aparte îl ocupă fragmentele cu decor în relief în formă de brâu alveolar (fig. 25/3-5, 8, 10-12) sau fără alveole (fig. 25/6, 9) ori cele cu ornament în formă de ove şi suporturi aplatizate (fig. 25/1, 2, 7).

Interes prezintă fundurile de vase care sunt de două tipuri: ne evidenţiate (fig. 26/1-5) şi cu talpa evidenţiată (fig. 26/6-11) şi fragmentele de toarte, unele cu proeminenţe cilindrice la mijlocul toartei (fig. 27/12) sau cu buton bine reliefat pe creastă (fig. 27/9, 11). Sunt prezente fragmente de toarte cu ornament incizat (fig. 27/5, 11) şi ştanţat (fig. 27/13, 16).

Analiza formelor şi decorului a ceramicii recuperate atât din complexele închise, cât şi din stratul de cultură, permite de stabili că, în linii majore, materialul ceramic se încadrează în diapazonul

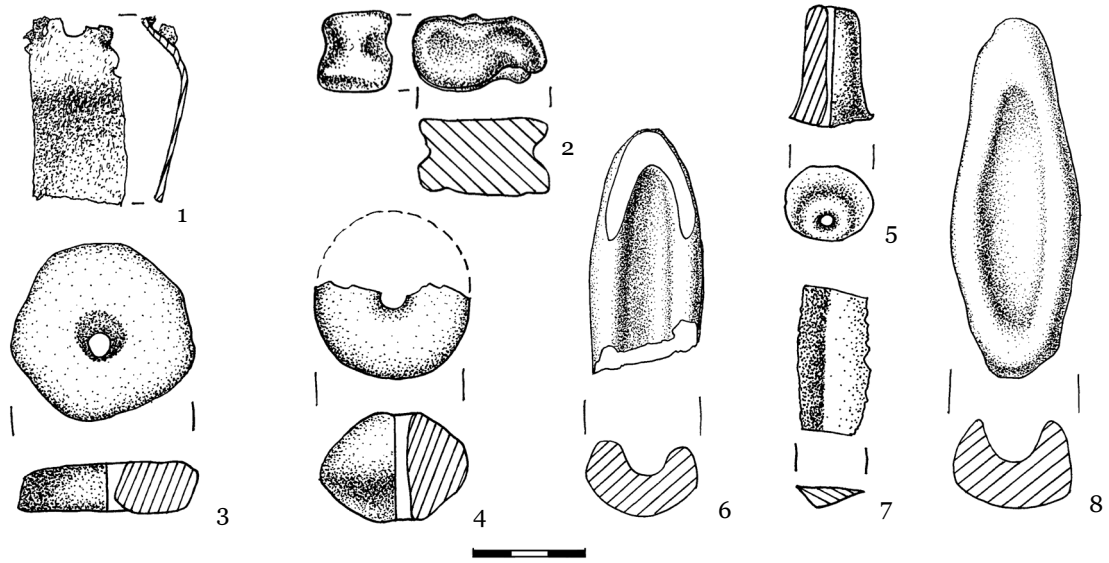

Fig. 15. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Obiecte individuale din stratul cultural. 1-7 - secţiunea nr. 4; 8 - secţiunea nr. 5.

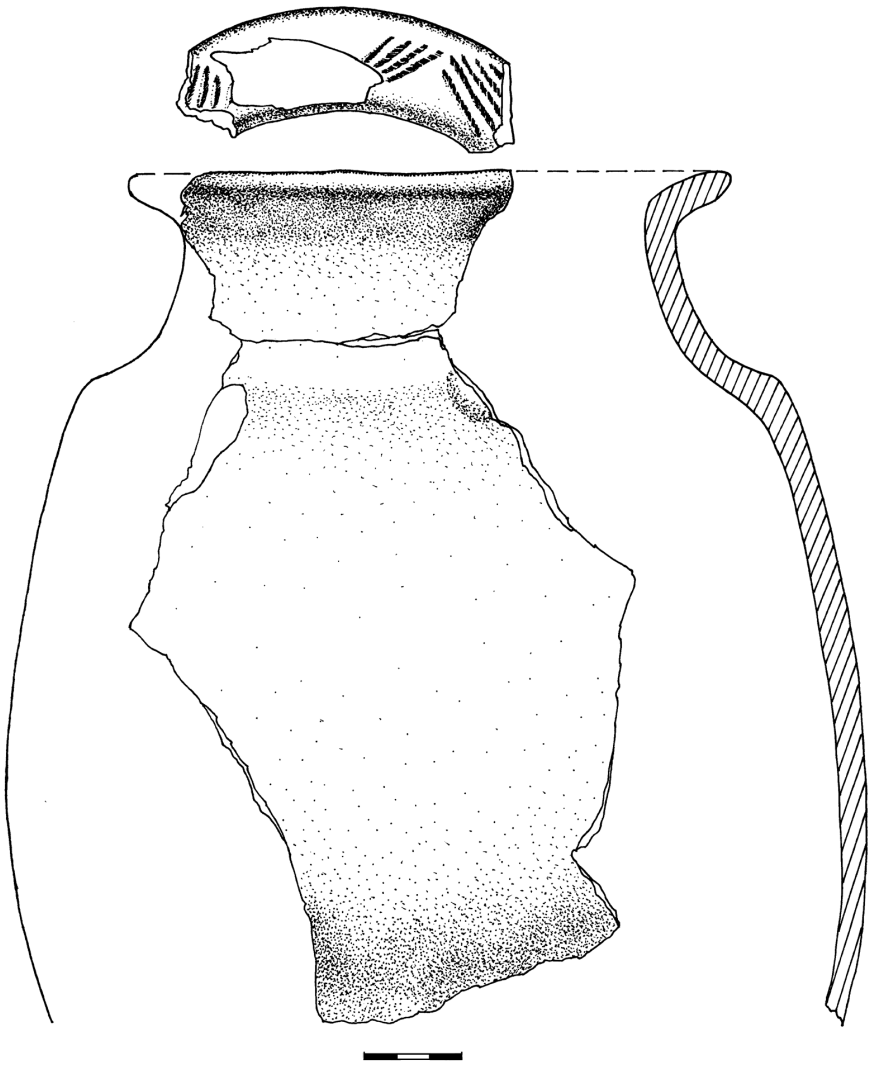

Fig. 16. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Vas din stratul cultural.

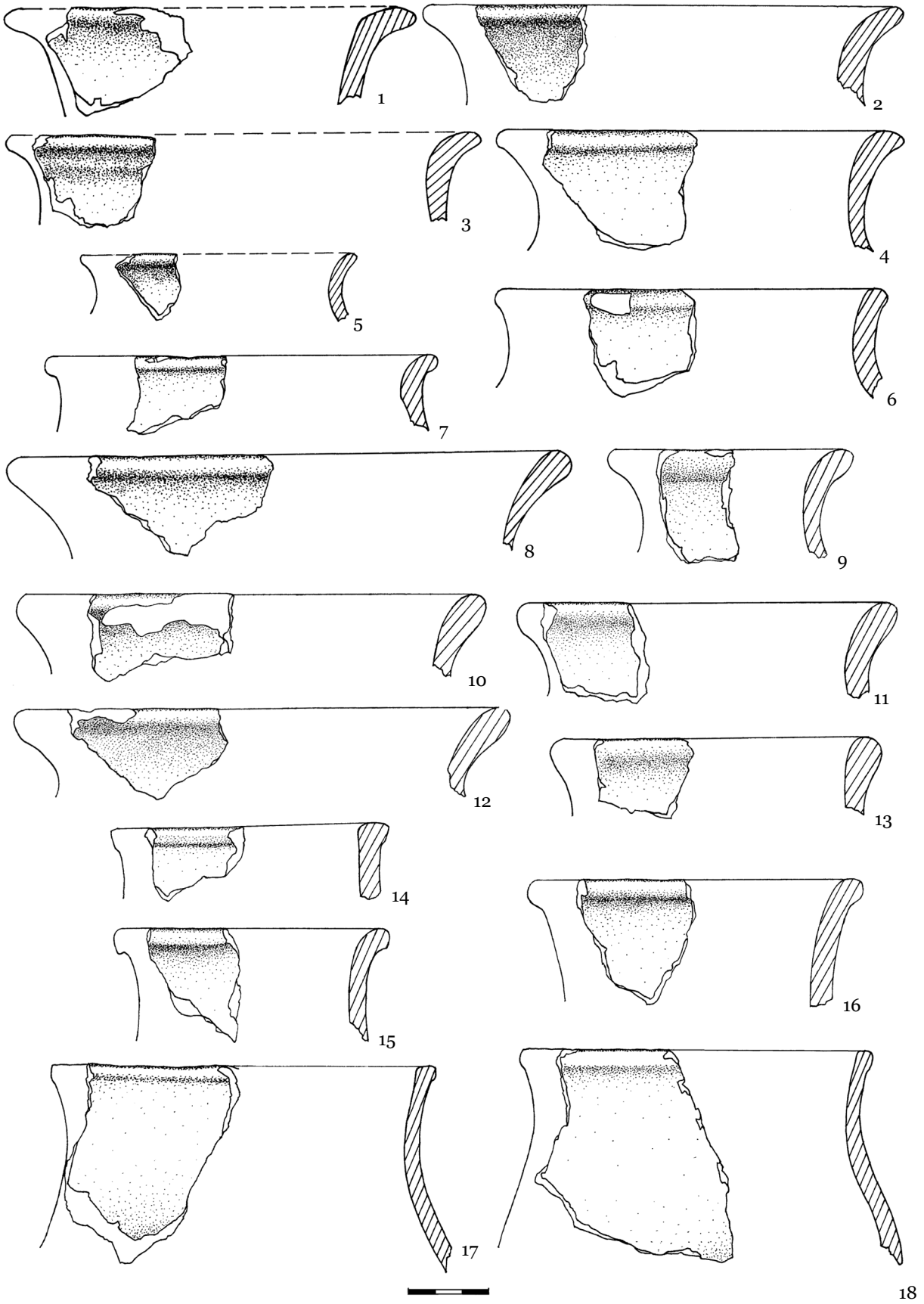

Fig. 17. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secțiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

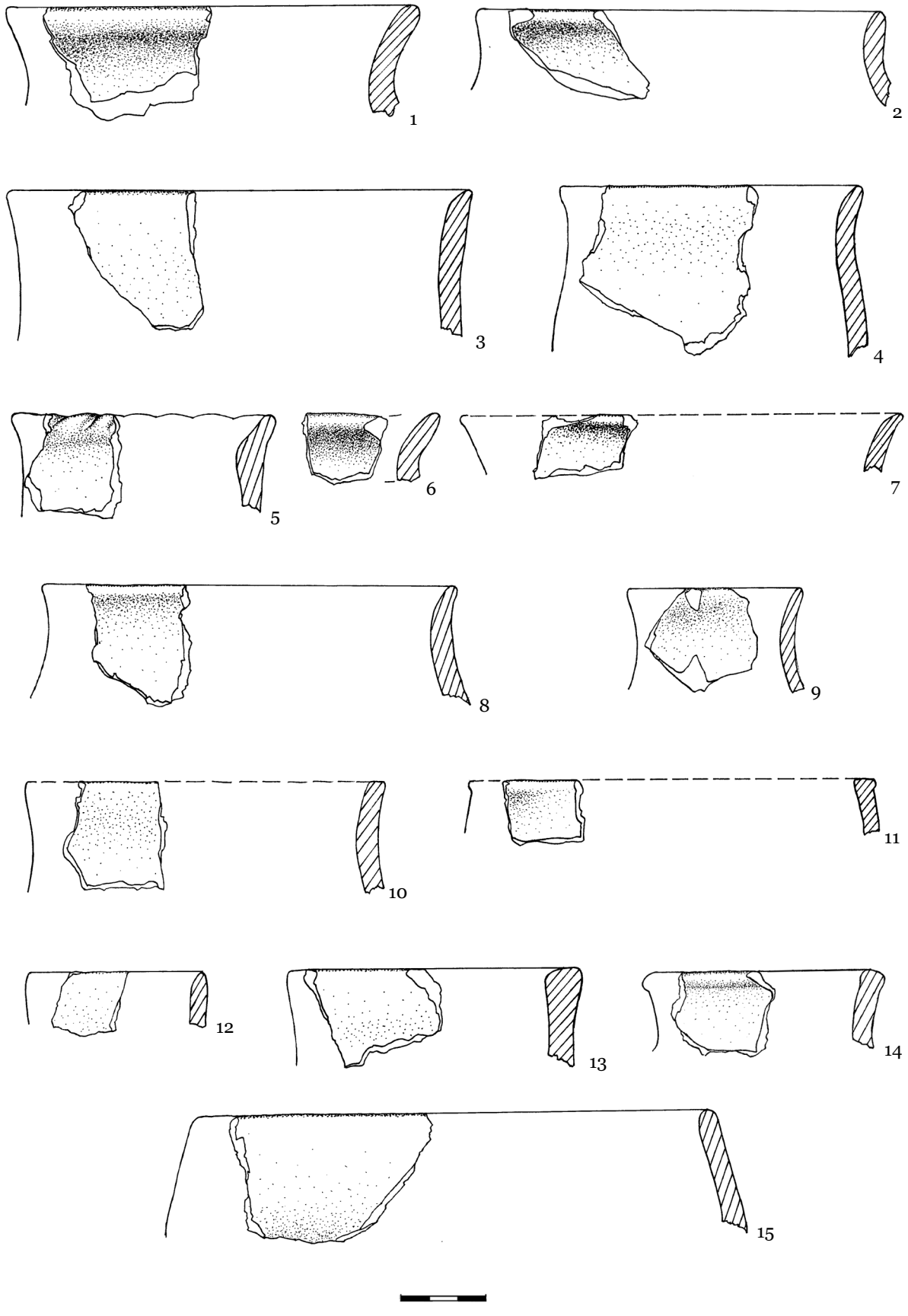

Fig. 18. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

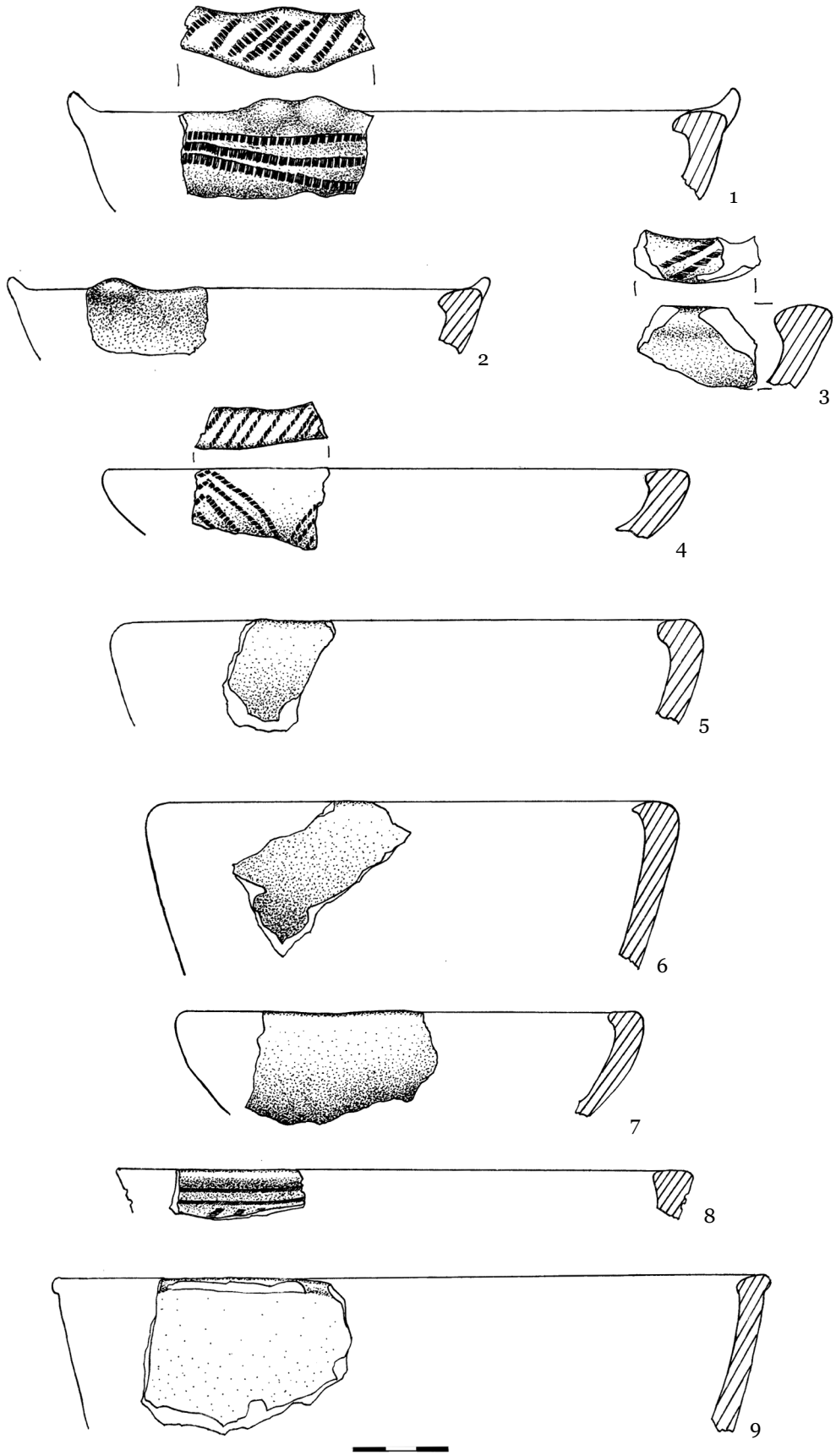

Fig. 19. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

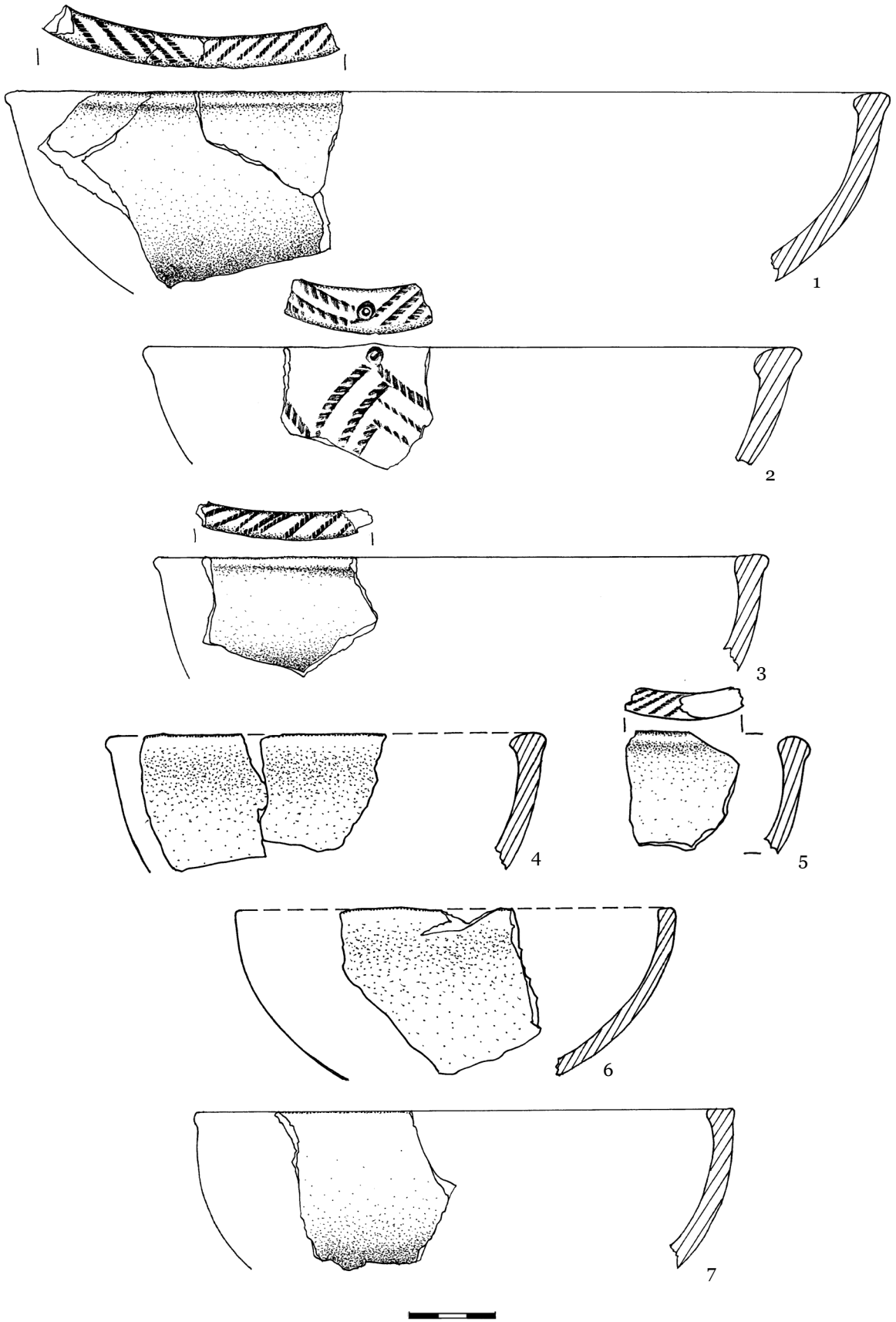

Fig. 20. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

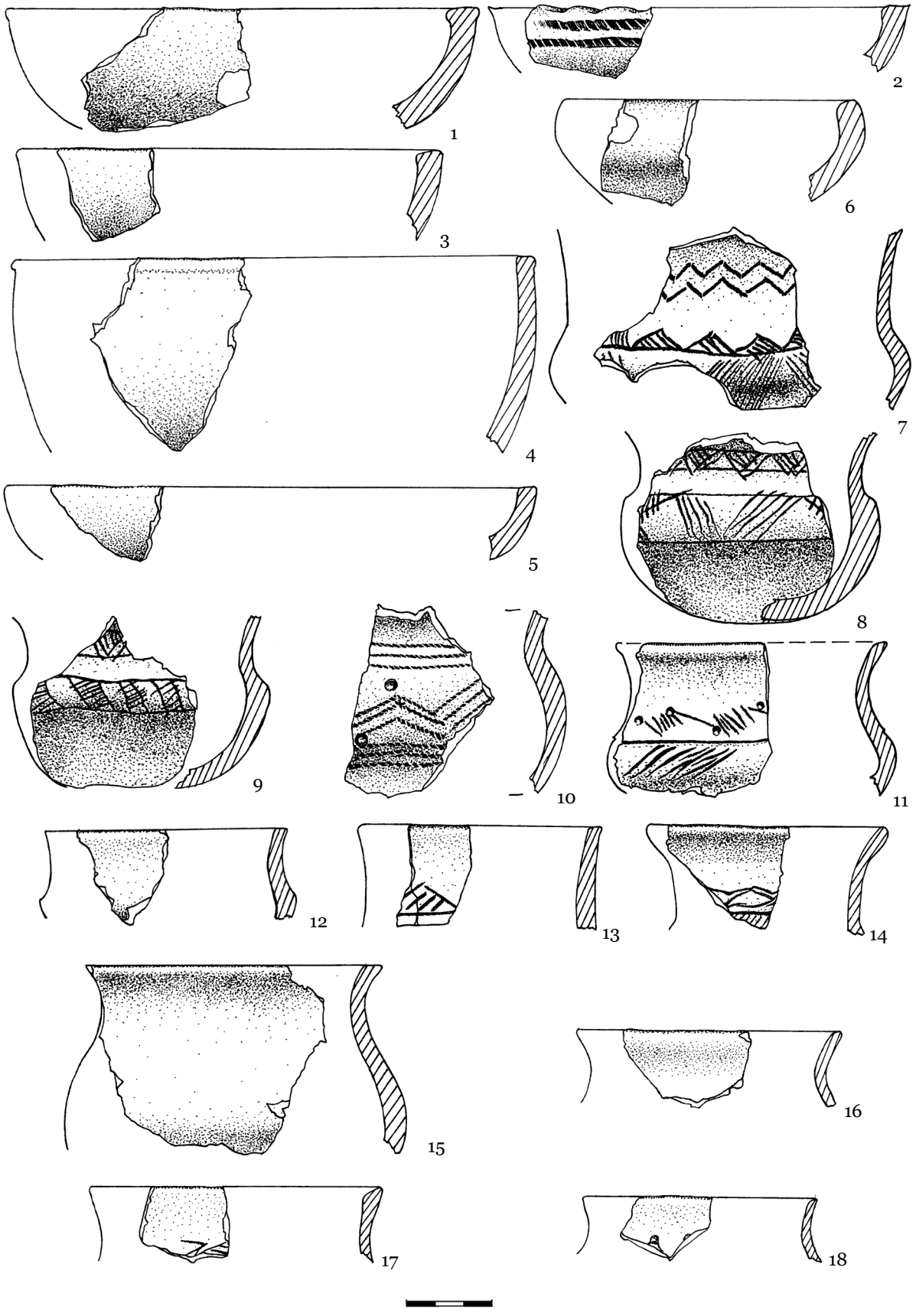

Fig. 21. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secțiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

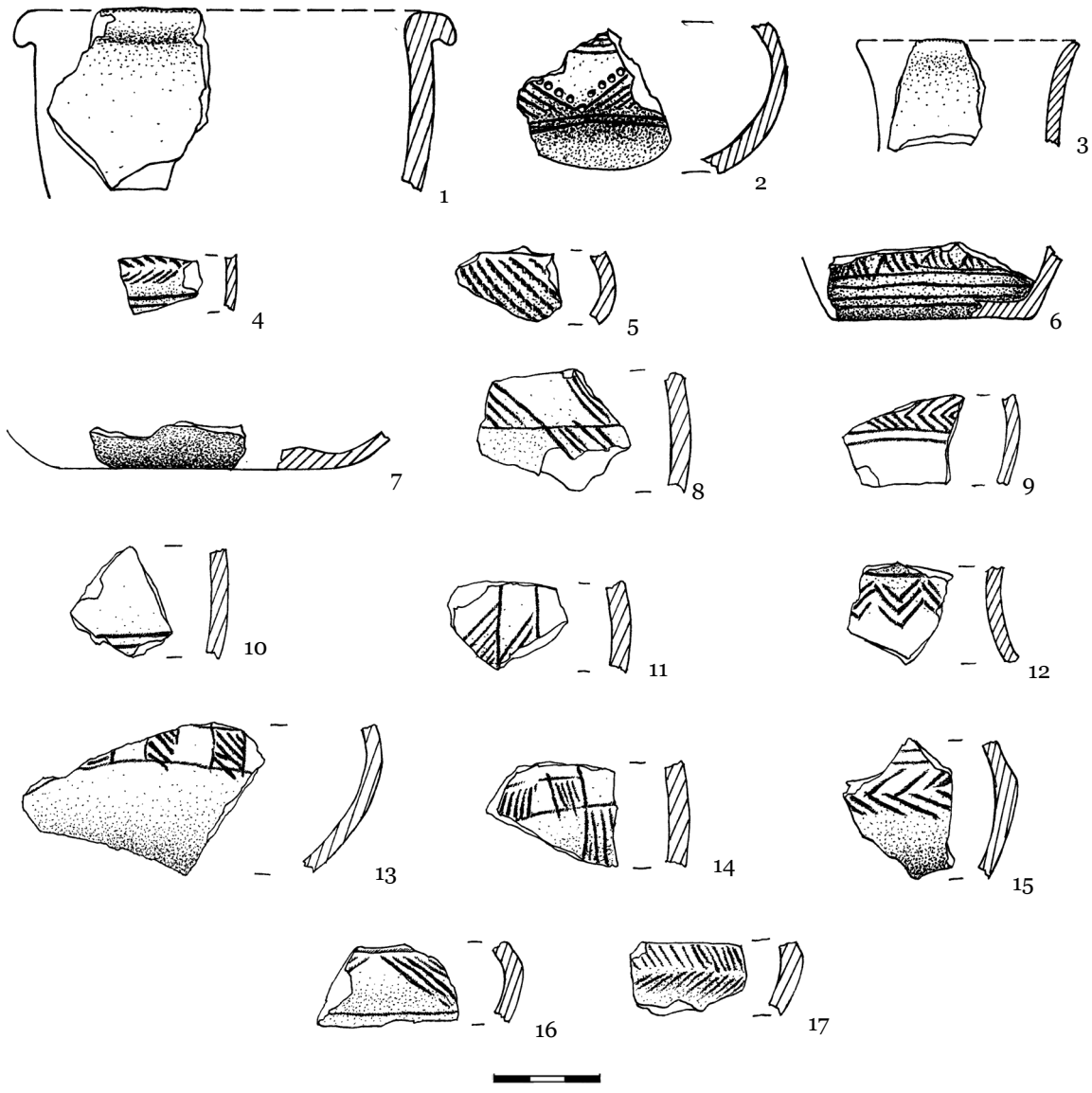

Fig. 22. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

cronologic din sec. IX - prima jumătate a sec. VIII a. Chr. caracteristic culturii Cozia-Saharna. Prezenţa ceramicii cu figuri geometrice, linii, triunghiuri, zigzaguri înscrise indică asupra funcţionării aşezării şi la începutul culturii Basarabi-Şoldăneşti.

Secţiunea nr. 5 a fost trasată cu scopul de a urmări corelarea şanţului cu sistemul de apărare al cetăţii traco-getice Saharna Mare. Ea avea suprafaţa de 60 m² şi a fost amplasată la sud de şanţul bastionului central al fortificaţiei Saharna Mare, unindu-se astfel cu secţiunea nr. 6 din 2003 (fig. 28).

Stratigrafia urmărită în cadrul cercetării a demonstrat că este alcătuită din două nivele: cel superior gros de 20-30 cm şi inferior grosimea căruia atinge 100 cm. Primul nivel este puternic deranjat de lucrările agricole, prezentând cernoziom în amestec cu rădăcini de vegetaţie şi pietre. Al doilea nivel conţine sol de culoare predominant cenuşie amestecat cu pietricele calcaroase, care se concentrează în partea de nord, adică spre şanţul adiacent bastionului. La adâncimea de 50-60 cm de la suprafaţa actuală de călcare, în colţul de nord al secţiunii, a fost descoperită o grupare relativ compactă de pietre de dimensiuni mari şi mijlocii (între 50×30×20 cm şi 10×7×5 cm). Baza

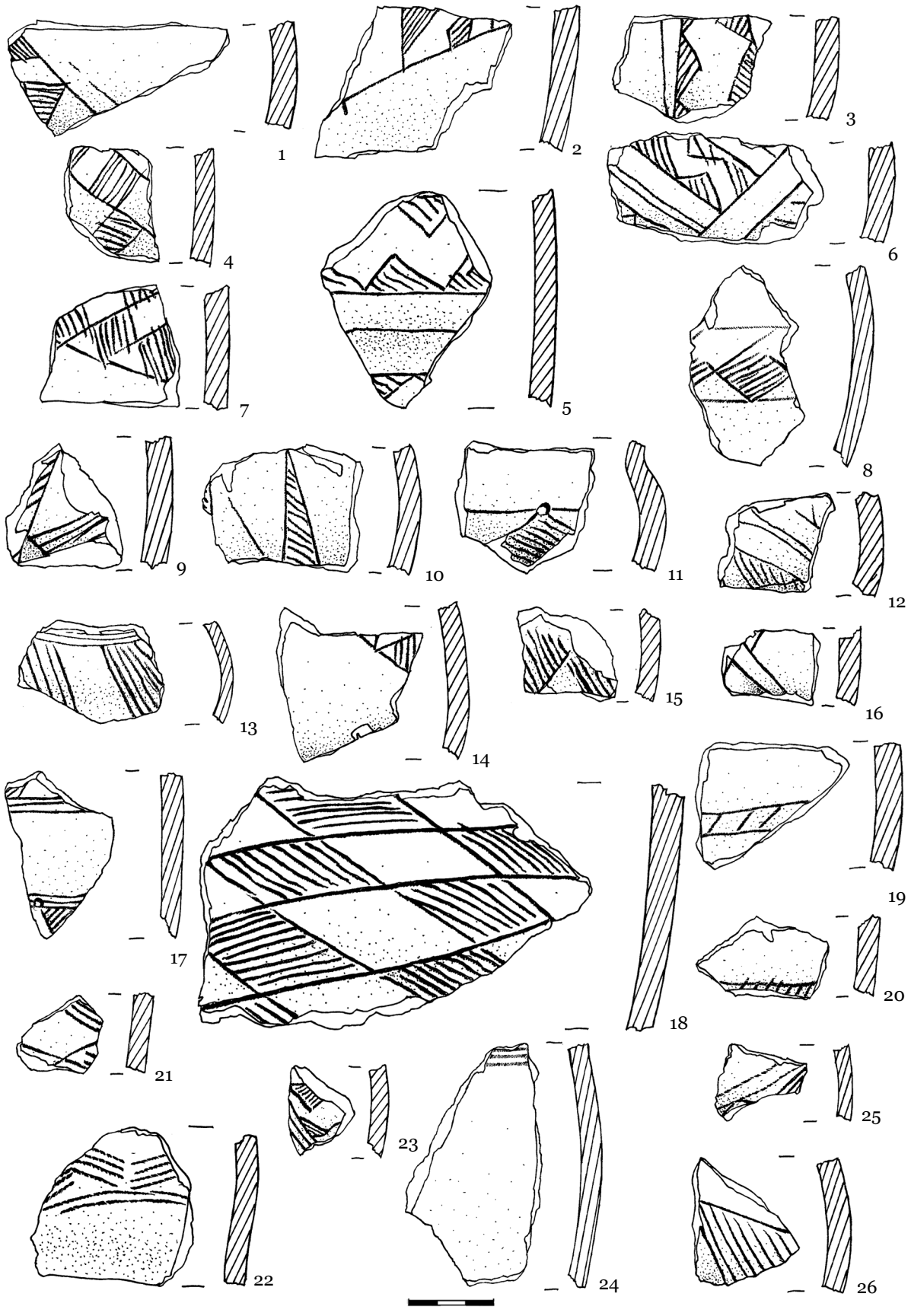

Fig. 23. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secțiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

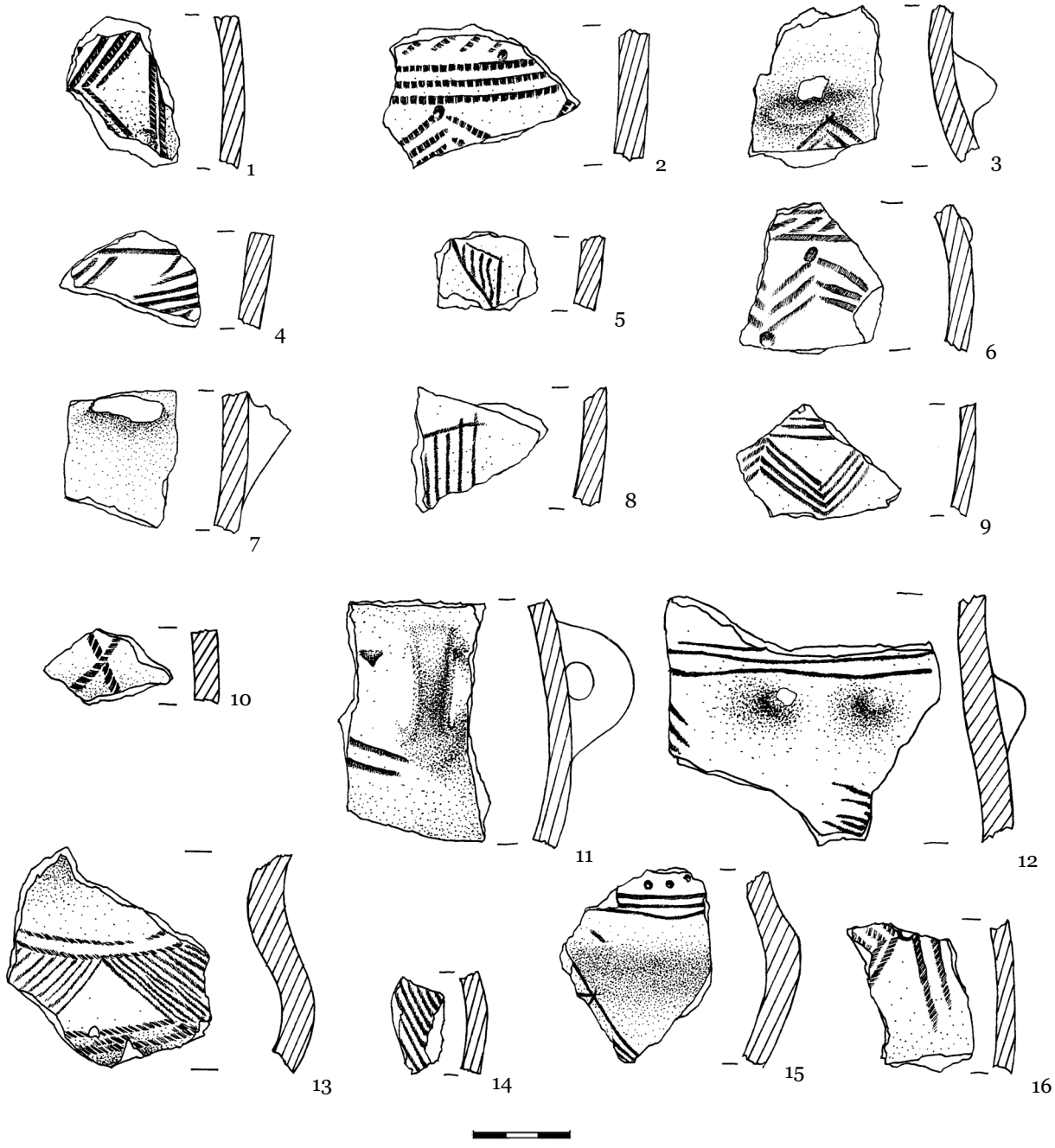

Fig. 24. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

stratului o constituie stratul steril, format din lut şi pietre (fig. 28).

Ca urmare a investigaţiilor arheologice în secţiunea nr. 5 a fost descoperit un modest material, reprezentat doar de un creuzet (cat. nr. 38; fig. 15/8) şi de câteva fragmente ceramice, nesemnificative din punct de vedere diagnostic.

În cadrul secţiunii, la adâncimea de 94 şi, respectiv, de 97 cm au fost depistate două gropi.

Complexul 27. Groapa 20 a fost descoperită la adâncimea de 94 cm de la suprafaţa actuală de călcare. Aceasta are formă ovală în plan cu diametrul gurii de 120 cm şi cilindrică în secţiune, intrând parţial în marginea de vest a secţiunii. Adâncimea gropii atinge 85 cm. Baza gropii este îngustată cu 20 cm de un prag înalt de 25 cm. Solul excavat din groapă este compus din sol cenuşiu şi brun în amestec cu buline de lut şi pietricele de calcar. În groapă nu s-a descoperit material arheologic, cu

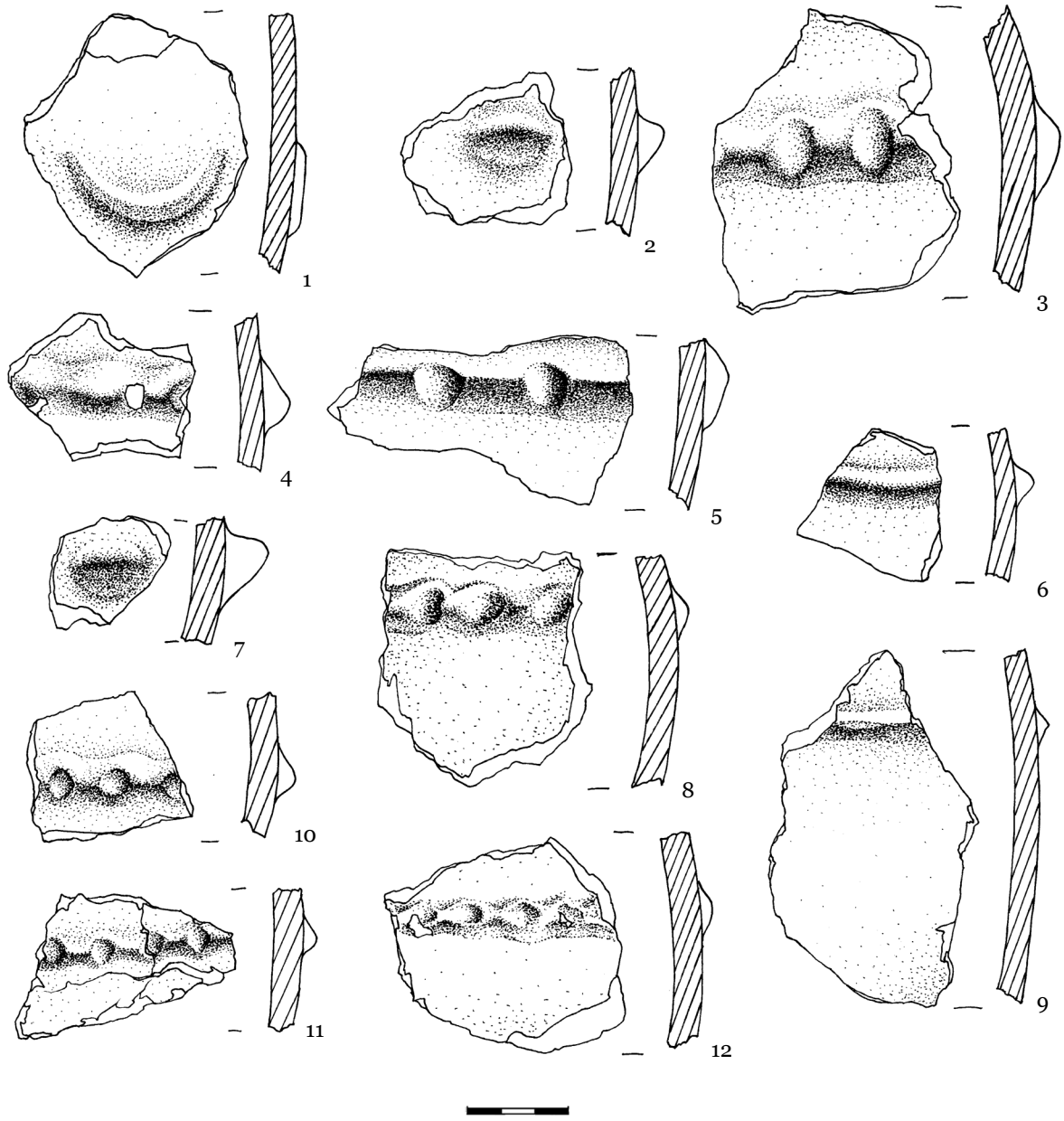

Fig. 25. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

excepţia câtorva fragmente de lemn carbonizat, oase şi pietre (fig. 28).

Complexul 28. Groapa 21 are forma ovală neregulată, prezentând mai degrabă o adâncitură artificială situată sub aglomeraţia de pietre amintită mai sus, groapa a fost descoperită la adâncimea de 86-97 cm de la suprafaţa actuală de călcare. Aceasta intră în secţiune cu 140 cm. Adâncimea gropii atinge 20 cm. Solul descoperit în groapă este negru, amestecat cu sol cenuşiu şi pietricele de calcar (fig. 28).

La adâncimea de 77 cm, în colţul de nord al secţiunii s-a depistat o parte dintr-o aglomeraţie compactă de pietre (fig. 28).

În secţiune nu a fost surprinsă continuarea şanţului. Probabil, şanţul întretaie bastionul, ridicat mai târziu, dar această constatare ipotetică va putea fi verificată doar de cercetările viitoare.

Situaţia urmărită în urma cercetării *secţiunii nr. 5* permite constatarea lipsei de locuire în această zonă a promontoriului.

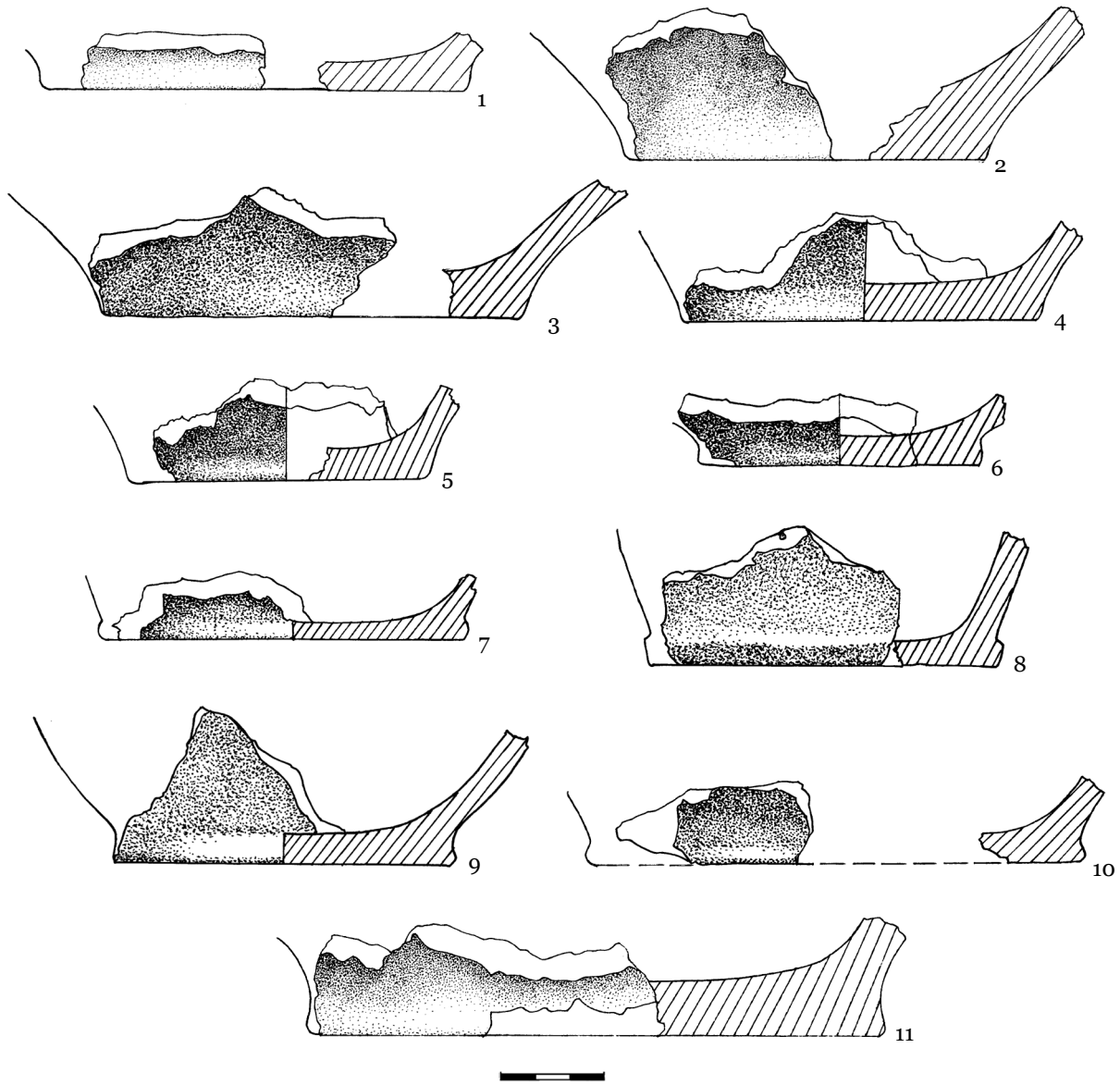

Fig. 26. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

Catalogul pieselor de inventar

25[2]. *Burlui,* fragment (fig. 15/5). Secţiunea 4, adâncimea 20 cm. Confecţionat din pastă de lut în amestec cu şamotă, arderea – neuniformă şi incompletă, culoarea variază de la cafeniu-roşiatic la cenuşiu. Forma – tub cilindric, prevăzut cu orificiu de-a lungul piesei. H[3]=3 cm, D=1-2 cm, D_{orf}=0,5 cm.

26. *Plăcuţă,* fragment (fig. 15/1). Secţiunea 4, adâncimea 40 cm. Confecţionată din fier. Forma – rectangulară cu o margine îndoită şi prevăzută cu orificiu (?). L=2,5 cm, Gr=0,1 cm.

27. *Creuzet,* fragment (fig. 15/6). Secţiunea 4, adâncimea 40 cm. Confecţionat din pastă de lut cu impurităţi de şamotă, arderea – neuniformă şi incompletă, culoarea variază de la cenuşiu la cărămiziu. Forma – oval alungită, cu dimensiunile de 8,7×2,8 cm. Cavitatea are formă ovală în plan, cu dimensiunile 6,7×1,8 cm, Ad=1,0 cm.

28. *Rondelă* (fig. 15/3). Secţiunea 4, adâncimea 44 cm. Confecţionată din piatră. Forma – poligonală cu colţurile rotunjite, prevăzută cu orificiu în centru. D_{max}=4,5 cm, D_{orf}=1,4 cm, Gr=1 cm.

[2] În catalog au fost utilizate următoarele abrevieri: H – lungimea/înălţimea; L – lăţimea; Gr – grosimea; D – diametrul; D_{max} – diametrul maxim; D_b – diametrul bazei (bazelor); D_{orf} – diametrul orificiului; Ad – adâncimea.

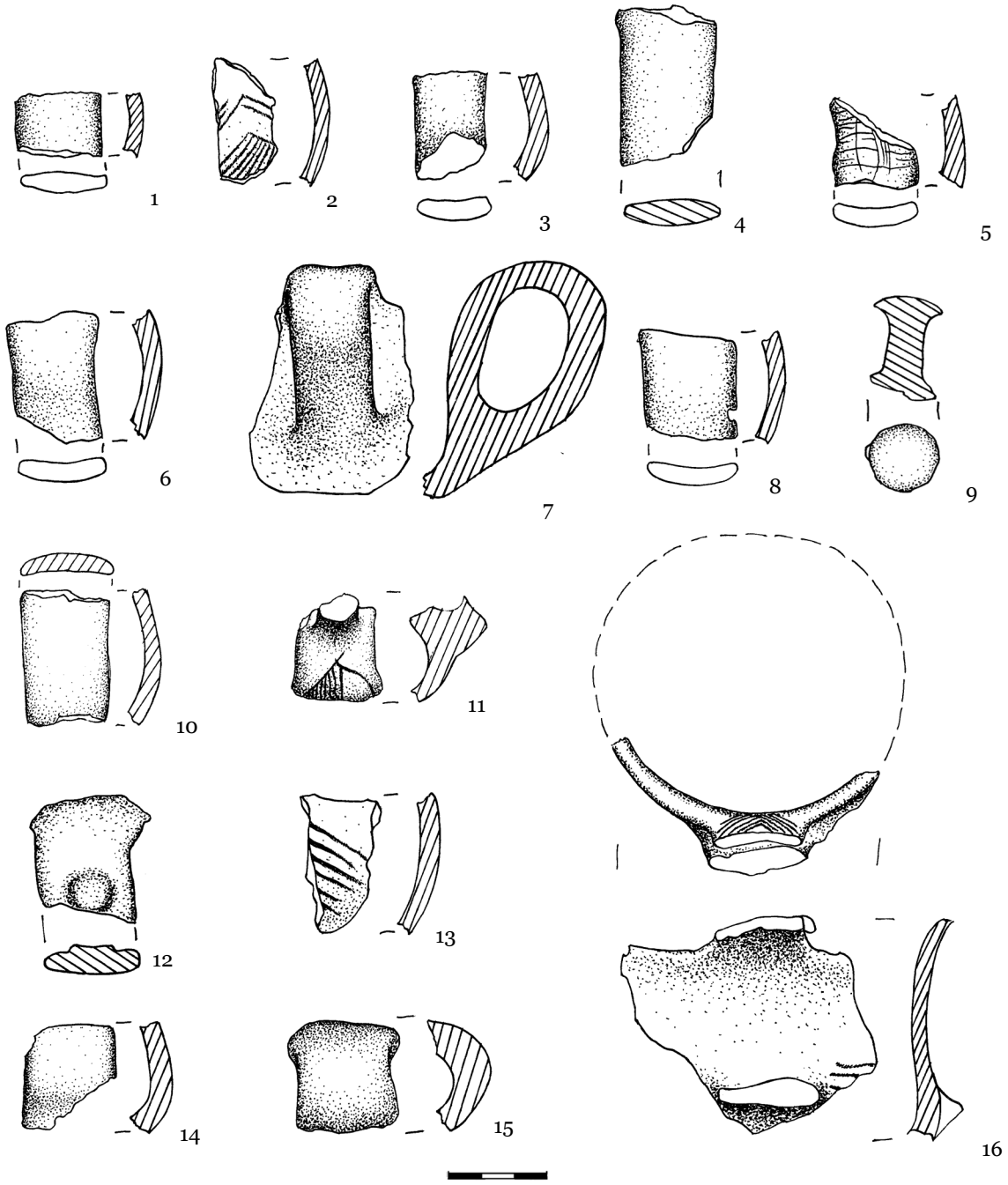

Fig. 27. Saharna „Dealul Mănăstirii” – 2008. Secțiunea nr. 4. Ceramică din stratul cultural.

29. *Fusaiolă,* fragment (fig. 15/4). Secțiunea 4, adâncimea 49 cm. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă, arderea – oxidantă și omogenă, culoarea – cenușiu închisă. Forma – bitronconico-globulară. H=2,7 cm, D_{max}=3,7 cm, D_b=1 cm, D_b=1,1 cm, D_{orf}=0,8 cm.

30. *Fusaiolă* (fig. 4/2). Secțiunea 4, Complexul 20, Vatra 2, adâncimea 99 cm. Confecționată din pastă de lut în amestec cu șamotă și nisip, arderea uniformă și omogenă, culoarea – gălbuie. Forma – tronconico-globulară. H=2 cm, D_{max}=2,4 cm, D_{orf}=0,6 cm.

31. *Astragal* (fig. 15/2). Secțiunea 4, adâncimea 105 cm. Confecționat din vertebră. H=3,4 cm, L=2 cm, Gr=1,5 cm.

32. *Rondelă* (fig. 5/6). Secțiunea 4, Complexul 21, Bordeiul 1, adâncimea 118 cm. Confecționată din perete de vas lucrat din pastă semifină de lut în amestec cu șamotă și nisip, arderea – incompletă

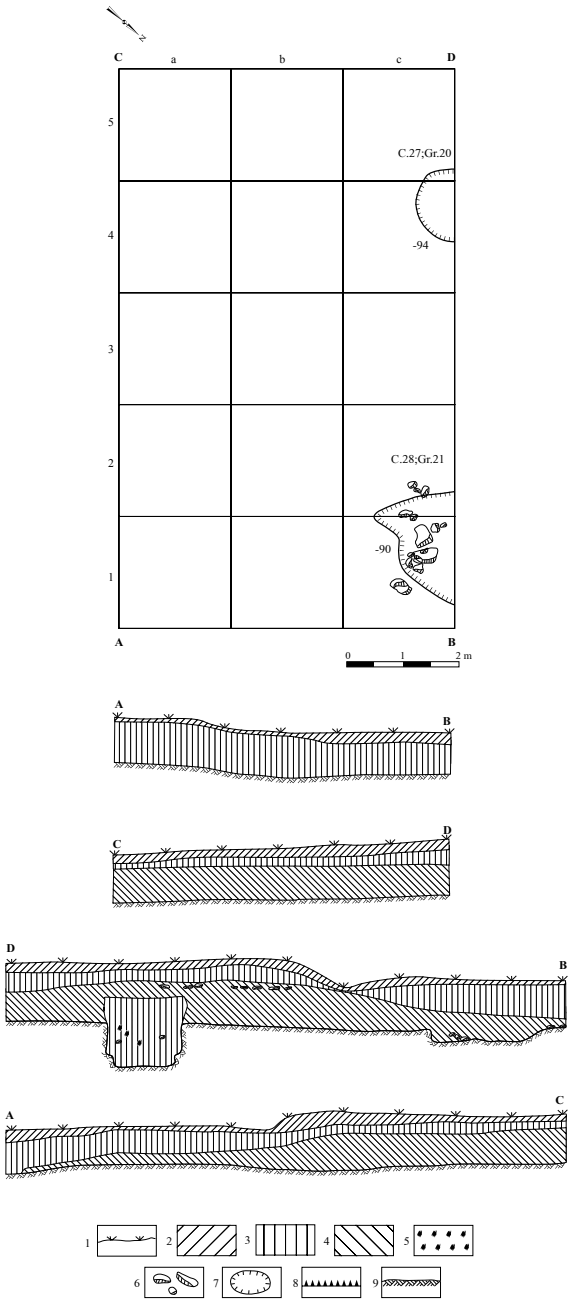

Fig. 28. Saharna „Dealul Mănăstirii" – 2008. Secţiunea nr. 5. Planul şi profilul secţiunii.

şi neuniformă, culoarea variază de la cărămiziu deschis în interior la negru în exterior, suprafaţa este lustruită şi acoperită cu luciu. Forma quasi-ovală. D=3,6 cm, Gr=0,8 cm.

33. *Cute,* fragment (fig. 5/4). Secţiunea 4, Complexul 21, Bordeiul 1, adâncimea 123 cm. Confecţionată din piatră. Forma – rectangulară. L=3,8 cm, Gr=2,1 cm.

34. *Rondelă* (fig. 5/2). Secţiunea 4, Complexul 21, Bordeiul 1, adâncimea 135 cm. Confecţionată din piatră. Forma – ovală neregulată. D=8,5 cm, Gr=2,3 cm.

35. *Dăltiţă* (fig. 5/3). Secţiunea 4, Complexul 21, Bordeiul 1, adâncimea 164 cm. Confecţionată din silex. Forma – poligonală alungită. H=9,1 cm, L=4,4 cm, Gr=2,6 cm.

36. *Fusaiolă* (fig. 11/2). Secţiunea 4, Complexul 22, Groapa 16, adâncimea 170 cm. Confecţionată din pastă de lut în amestec cu şamotă şi nisip, arderea oxidantă şi omogenă, culoarea – cărămizie. Forma – bitronconico-sferică. H=2,4 cm, D_{max}=4,4 cm, D_b=1,2 cm, D_b=1,2 cm, D_{orf}=1 cm.

37. *Rondelă* (fig. 5/5). Secţiunea 4, Complexul 21, Bordeiul 1, adâncimea 180 cm. Confecţionată din perete de vas lucrat din pastă semifină de lut în amestec cu şamotă şi nisip, arderea – incompletă şi neuniformă, culoarea variază de la cărămiziu deschis în interior la negru în exterior, suprafaţa este lustruită şi acoperită cu luciu. Forma quasi-ovală. D=3,5 cm, Gr=1 cm.

38. *Creuzet* (fig. 15/8). Secţiunea 5, adâncimea 50 cm. Confecţionat din pastă de lut cu impurităţi de şamotă, arderea – neuniformă şi incompletă, culoarea variază de la cenuşiu la cărămiziu. Forma – oval alungită, cu dimensiunile de 9,3×3,4 cm. Cavitatea are formă ovală în plan cu dimensiunile 5,8×2,1 cm, Ad=1,0 cm.

39. *Lamă*, fragment (fig. 15/7). Secţiunea 4, adâncimea 100 cm. Confecţionată din silex. Are formă dreptunghiulară în plan şi triunghiulară în secţiune. H=3,7 cm, Gr=0,6 cm.

Bibliografie

Jugănaru 2005: G. Jugănaru, Cultura Babadag I (Constanţa 2005).

Iconomu 1996: C. Iconomu, Cercetările arheologice de la cetatea hallstattiană de la Pocreaca – Iaşi. ArhMold XIX, 1996, 21-56.

László 1972: A. László, O aşezare hallstattiană la Cozia. ArhMold VII, 1972, 207-224.

Medović 1988: P. Medovič, Kalakača (Novi Sad 1988).

Niculiţă, Nicic 2007: I. Niculiţă, A. Nicic, Cercetări arheologice la situl Saharna „Dealul Mănăstirii". Tyragetia s.n. 1, vol I (XVI), 2007, 225-248.

Niculiţă, Nicic 2008: I. Niculiţă, A. Nicic, Habitatul din prima epocă a fierului de la Saharna-Ţiglău. Consideraţii preliminare. Tyragetia s.n. 1, vol II (XVII), 2008, 205-232.

Niculiţă et al. 2002: I. Niculiţă, S. Teodor, A. Zanoci, Butuceni. Monografie arheologică (Bucureşti 2002).

Niculiţă et al. 2007: I. Niculiţă, A. Zanoci, T. Arnăut, Sistemul defensiv al cetăţii din epoca fierului Saharna Mare. Tyragetia s.n. 1, vol I (XVI), 2007, 27-62.

Niculiţă et al. 2008: I. Niculiţă, A. Zanoci, T. Arnăut, Habitatul din mileniul I a. Chr. în regiunea Nistrului Mijlociu (siturile din zona Saharna) (Chişinău 2008).

Sîrbu et al. 2008: V. Sîrbu, S. Ailincăi, G. Simion, Jijila-Cetăţuie. O aşezare fortificată a culturii Babadag din nord-vestul Dobrogei (Brăila 2008).

Vanciugov et al. 1999: V. Vanciugov, V. Sîrbu, I. Niculiţă, V. Bârcă, Cercetările arheologice de salvare de la Orlovka-Cartal (Ucraina). Campania 1998. In: Cercetări arheologice în aria nord-tracă, III (Bucureşti 1999), 135-221.

Гольцева, Кашуба 1995: Н.В. Гольцева, М.Т. Кашуба, Глинжень II. Многослойный памятник Среднего Поднестровья (Тирасполь 1995).

Кашуба 2000: М.Т. Кашуба, Раннее железо в лесостепи между Днестром и Сиретом (культура Козия-Сахарна). Stratum-plus 3, 2001, 241-488.

Крушельницька 1998: Л.І. Крушельницька, Чорноліська культура Середнього Приднестров’я (за матеріалами непоротівської групи пам’яток) (Львів 1998).

Никулицэ 1978: И.Т. Никулицэ, Отчет о полевых исследованиях на памятников бронзового и раннежелезного веков у сел Дэнчень и Суручень (Кишинев 1978). Arhiva Muzeului Naţional de Arheologie şi Istorie a Moldovei.

Никулицэ 1981: И.Т. Никулицэ, Гальштаттское поселение в Ханском микрорайоне. В сб.: АИМ (1974-1976 гг.) (Кишинёв 1981).

Никулицэ 1987: И.Т. Никулицэ, Северные фракийцы в VI-I вв. до н.э. (Кишинев 1987).

The results of the archaeological investigations at the civil settlement Saharna „Dealul Mănăstirii” (2008 campaign)

Abstract

In this study are presented the results of the archaeological investigations at the early Hallstattian settlement Saharna „Dealul Mănăstitii”. The research at this site in 2008 were done at 2 sections: no. 4-5. The aim of these investigations was to study the ditch situated south of the defensive system of Saharna Mare fortress and which was found already in the past years. The result was the discovery of two hearths – complex 19-20, two dwellings – complexes 21, 26. The pits 16-19 and the ditch on a surface of 10 m were investigated. The material found in the closed complexes and the ditch have a cultural-chronologic attribution to Cozia-Saharna culture. The ditch explored on a length of 10 m and depth varying from 0,5 to 1,2 m was in fact an extension of the previously investigated ditch. The result provided the possibility to establish that both its triangular form and the wide rim and narrow bottom represents nothing less than the traces of a wood chassis of a palisade. It is likely that the central and northern part of Saharna Mare promontory was initially strengthened with a palisade which included also the north-eastern part of „Dealul Mănăstirii” settlement. G.D. Smirnov, who had discovered for the first time this ditch, assumed that it was a supplementary defense ditch situated on a parallel line with the fortress wall and ditch.

In order to confirm whether the ditch was contemporary with the fortress’ fortification line, in the southern part of the fortress’ central bastion was traced the section no. 5.

Although some material was discovered, the investigations of the cultural layer from the area have shown a complete lack of possible ruins of a known settlement. It means that the central bastion was built up after the abandonment of the first defense line of the site from Saharna Mare.

List of illustrations:

Fig. 1. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Topographic sketch.

Fig. 2. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. Plan and profile of section.

Fig. 3. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. 1 - Hearth no. 1; 2-6 - Ceramic material.

Fig. 4. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. 1 - Hearth no. 2; 2-5 - Material found near the hearth.

Fig. 5. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. Dwelling no. 1: 1 – plan and profile; 2-6 - Material from inside (2-4 - stone objects; 5-6 - clay objects).

Fig. 6. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. Material from dwelling no. 1.

Fig. 7. Saharna „Dealul Mănăstirii”. Section no. 4. Material from dwelling no. 1.

Fig. 8. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Material from dwelling no. 1.
Fig. 9. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Dwelling no. 2: 1 - plan and profile; 2-5 - materials from the dwelling.
Fig. 10. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ditch no. 2: 1 - plan and profile; 2-10 - material from the ditch.
Fig. 11. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Pit no. 16: 1 - plan and profile; 2-6 - material from the pit.
Fig. 12. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Pit no. 17: 1 - plan and profile; 2-9 - material from the pit.
Fig. 13. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Pit no. 17. Material from the pit.
Fig. 14. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4: 1 – plan and profile of pit no. 18; 2 - plan and profile of pit no. 19; 3-14 - material from pit no. 18; 15 - material from pit no. 19.
Fig. 15. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Individual objects from the cultural layer: 1-7 - Section no. 4; 8 - Section no. 5.
Fig. 16. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Pot from the layer.
Fig. 17. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 18. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 19. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 20. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 21. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 22. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 23. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 24. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 25. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 26. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 27. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 4. Ceramics from the cultural layer.
Fig. 28. Saharna „Dealul Mănăstirii". Section no. 5. Section plan and profile.

Результаты археологических раскопок на поселении Сахарна «Дялул Мэнэстирий» в 2008 г.

Резюме

В данной статье изложены результаты археологических изысканий на раннегальштаттском поселении Сахарна «Дялул Мэнэстирий». В 2008 году раскопки на поселении проводились посредством двух раскопов № 4 и № 5. Раскоп nr. 4 преследовал цель выявить продолжение траншеи, исследуемой в предыдущих раскопах (1-3). В результате исследований, кроме траншеи (рва), были обнаружены остатки двух очагов, две землянки и четыре ямы. Во всех этих закрытых комплексах, равно как и культурном слое, был выявлен археологический материал, который можно отнести к культуре Козия-Сахарна. Исследуемая траншея, соединяется с предыдущей и судя по ее форме образует, представляет фундамент от деревянного частокола. Этот частокол представлял первое и наиболее раннее фортификационное сооружение, воздвигнутое на мысу Большая Сахарна.

Открыватель данного памятника Г.Д. Смирнов предполагал, что траншея представляла вспомогательное препятствие, идущая параллельно линии обороны городища.

Для того чтобы проконтролировать достоверность данного соображения, в южной части центрального бастиона городища был разбит раскоп № 5. В результате оказалось, что на данном участке нет ни культурного слоя ни остатков рва. Следовательно, линия обороны городища и центральный бастион были сооружены после разрушения частокола.

Список иллюстраций:

Рис. 1. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». План поселения.
Рис. 2. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Планы и профиль.
Рис. 3. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. 1 - очаг № 1; 1 - 6 – керамический материал.
Рис. 4. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. 1 - очаг № 2. 2 – 5 - археологический инвентарь.
Рис. 5. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Землянка № 1: 1 – план и профиль. Материал из заполнения: 2-4 - изделия из камня; 5-6 - изделия из глины.
Рис. 6. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Инвентарь землянки № 1.
Рис. 7. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Инвентарь землянки № 1.

Рис. 8. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Инвентарь землянки № 1.

Рис. 9. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Землянка № 2: 1 - план и разрез; 2-5 - инвентарь из землянки.

Рис. 10. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Ров № 2: 1 - план и разрез; 2-10 - инвентарь рва.

Рис. 11. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Яма № 16: 1 - план и разрез; 2-6 - инвентарь ямы.

Рис. 12. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Яма № 17: 1 - план и разрез; 2-9 - инвентарь ямы.

Рис. 13. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Яма № 17. Инвентарь ямы.

Рис. 14. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. 1 - План и разрез ямы № 18; 2 - план и разрез ямы № 19; 3-14 - инвентарь из ямы № 18; 15 - инвентарь из ямы № 19.

Рис. 15. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Индивидуальные находки из культурного слоя: 1-7 - раскоп № 4; 8 - раскоп № 5.

Рис. 16. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Сосуд из культурного слоя.

Рис. 17. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 18. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 19. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 20. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 21. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 22. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 23. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 24. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 25. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 26. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 27. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 4. Керамика из культурного слоя.

Рис. 28. Сахарна «Дялул Мэнэстирий». Раскоп № 5. План и разрез раскопа.

20.05.2009

Dr. hab. Ion Niculiţă, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mateevici, 60, MD-2009 Chişinău, Republica Moldova

Dr. Andrei Nicic, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mateevici, 60, MD-2009 Chişinău, Republica Moldova, e-mail: a_nicik@yahoo.com

Andrei Corobcean, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mateevici, 60, MD-2009 Chişinău, Republica Moldova, e-mail: andrei_corobcean@yahoo.com